

EESTI RAHVA MUUSEUM 2005. AASTAL

Toivo Sikka

Aasta olulisemaid ettevõtmisi oli uue hoone arhitektuurivõistluse korraldamine.

22. juunil kuulutas Eesti Rahva Muuseum koostöös Eesti Vabariigi Kultuuriministeeriumi ja Eesti Arhitektide Liiduga välja Eesti Rahva Muuseumi uue hoone rahvusvahelise arhitektuurivõistluse. Arhitektuurivõistluse eesmärgiks oli saada parim lahendus ERMi uuele hoonekompleksile ning territooriumi planeeringule. Võistlusala asukoht oli Raadi linnaosa Tartus. Arhitektuurivõistluse planeeritav võimalik uus hoonestusala oli kogusuurusega 16,6 ha, võistlusala 24,2 ha ning planeerimis- ja uurimisala 58,5 ha. Arhitektuurivõistlusest võisid osa võtta Euroopa Liidu liikmesriigi või Euroopa Liidus arhitektuurset projekteerimisõigust omavate riikide arhitektide liidu või vastava erialase liidu liikmed või grupid. Eesti Rahva Muuseumi uue hoone rahvusvahelisele arhitektuurivõistlusele võistlusalaga käis tutvumas arhitekthe kogu maailmast, võistlusele registreeris end üle 500 arhitekti ja arhitektuuribüroo.

14. novembriks laekus arhitektuurivõistlusele 108 võistlustööd 18 Euroopa riigist: Austriast 7, Belgiast 1, Eestist 12, Hispaaniast 10, Hollandist 11, Iirimaa 1, Inglismaalt 5, Itaaliast 13, Norrast 3, Poolast 1, Portugalist 6, Prantsusmaalt 10, Rootsist 1, Saksamaalt 14, Soomest 9, Šveitsist 2, Šotimaalt 1, Taanist 1.

15. novembril alustasid tööd arhitektuurivõistluse eksperdid: Barry Lord (LORD Cultural Resources Planning & Management Inc. aseesimees, Kanada), Karin Hallas-Murula (Eesti Arhitektuurimuuseumi direktor), Toomas Määrmann (Riigi Kinnisvara ASi projektijuht), Kaur Alttoa (Tartu Ülikooli kunstiajaloo õppetooli hoidja) ja žürii koosseisus Raivo Palmaru (esimees, Eesti Vabariigi kultuuriminister), Jaanus Plaat (Eesti Rahva Muuseumi direktor), Tiit Sild (Tartu linnaarhitekt), Peeter Mauer (Kultuuriministeeriumi muuseumide nõunik), Veljo Kaasik (Eesti Kunstiakadeemia arhitekt, EAL), Winy Maas (büroo MVRDV arhitekt, Holland), Andres Alver (Al-

ver Trummal Arhitektid OÜ, arhitekt, EAL) ja Rein Murula (Rein Murula Arhitektuuribüroo OÜ arhitekt).

16. detsembril valiti kultuuriministeriumis ERMi rahvusvahelise arhitektuurikonkursi võidutööd. Žürii otsustas jagada preemiat alljärgnevalt: I preemia (700 000 krooni) võistlustööle märgusõnaga „Memory Field”, II preemia (500 000 kr) võistlustööle märgusõnaga „Gems” ja III preemia (300 000 kr) võistlustööle märgusõnaga „Estonia is on the verge of a new millenium” ning neli ostupreemiat à 100 000 kr võistlustöödele märgusõnaga „Lightfield”, „Crochet”, „lake whisper”, „kivi kive sisu”.

Žürii otsustas ära märkida ka järgmised tööd: 1. äramärgitud võistlustöö märgusõnaga „Sõlg”; 2. äramärgitud võistlustöö märgusõnaga „Tube or not to be” (võistlustööde autorite ja tööde avalikustamine toimus ERMi näitusemajas 16. jaanuaril 2006).

Pauluse kirikus asunud hoidla koliti vabaks 12. augustiks ja anti tagasi kogudusele 21. septembril.

Raadil alustati pargi renoveerimise 2. etapiga, selle käigus istutati jüripäeval parki puid. Klubi Maremark korraldas rahvusvahelise sukeldujate ühenduse AWARE päeva raames Raadi järve puhastamise ürituse 17. septembril.

Trükist ilmusid Pro Ethnologia 18 ja 19 ning album „Pulmawärk. Soome-ugri pulmadega seotud esemed Eesti Rahva Muuseumi kogudest”. Anti välja aasta- ja nooretnoloogide konverentsi teesid, kataloog „MaailmaFilm”, samuti kaks uut küsimuslehte.

Kirjastuse Tammerraamat väljaandena ilmus Jaanus Plaadil (koostöös Leida Lepiku, Tiit Pruuli ja Jaan Tättega) raamat „Inimnäoline islam”. Korp! Filiae Patriae väljaandena ilmus kogumik „Kuue samba kutse. Naisena ülikoolis” (koostajad Riina Reinvelt ja Merike Ivask). Reet Piiri koostas Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu väljaantud raamatu „Talulaste mänguasjad”. Indrek Jäätsi väitekiri „Etnilised protsessid Vene impeeriumi siseperifeerias 1801–1904. Komi rahvusluse süünd” ilmus Tartu Ülikooli Kirjastuses.

ERMi 46. aastakonverents „Kultuur ja võim” toimus 14.–15. aprillini ja sellel oli esinejaid neljast riigist. 29. märtsil toimus seitsmendat korda nooretnoloogide konverents.

Koos TÜ etnoloogia õppetooliga korraldati 20. mail mälestuspäev „Ferdinand Linnus – 110”.

Koos Tartu Kõrgema Kunstikooli mööbliosakonnaga toimus 5. märtsil juubelikonverents „50 aastat osakonna loomisest, 15 aastat mööbli restaureerimise õpetuse alustamisest, 5 aastat Tartu Kõrgemat Kunstikooli”.

Koostöös EPMÜ Teadusajaloo uurimiskeskusega (Baeri maja) toimus 18. augustil A. Th. von Middendorffi rahvusvaheline teaduspäev (pühendatud teadlase 190. sünniaastapäevale).

Teist korda toimus filmifestival „MaailmaFilm”, kus näidati 47 filmi enam kui 22 maa filmitegijailt.

29. septembril oli 13. kirjasaatjate päev, kus tehti kokkuvõtteid 47. teatmematerjali kogumise võistlusest (põhiteemad „Ajakirjandus ja meediakasutus” ning „Inimene ja keskkond kaasaja Eestis”).

Toimusid välitööd mitmel pool Eestis.

Aasta jooksul toimus 52 näitust, neist ERMi ruumes 30. Näitusi eksponeeriti ka viies välisriigis. Näitus ”Ingeri ilu ja valu” (kuraator Riina Reinvelt) pälvis Narvas Eesti muuseumide festivalil peapreemia.

ERMi kodulehekülj (www.erm.ee) täienes ülevaadetega traditsioonilistest tövõtetest.

Indrek Jääts kaitses 16. detsembril doktorikraadi teemal „Etnilised protsessid Vene impeeriumi siseperifeerias 1801–1904. Komi rahvuse sünn” ja Svetlana Karm 8. detsembril magistrikraadi teemal „Udmurdi maailm: „aknad” traditsioonilisse kultuuri (kultuurianalüütiline vaade rahvaluule, muuseumiesemete ja rituaalide kaudu)” – mõlemad Tartu Ülikoolis.

ERM osales Tartu rahvusvaheliste hansapäevade korraldamises.

30. mail kinnitas kultuuriminister Eesti Rahva Muuseumi uueks direktoriks seni Eesti Kirjandusmuuseumi juhtinud Krista Aru, kes asus ametisse 2. jaanuaril 2006.

MAJANDUSTEGEVUS

Raadi pargi renoveerimise II etapp algas Hansaallee renoveerimisega. Töid toetasid Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) ja Tartu Linnavalitsus (toetas puude istutamist).

Raadi kompleksil asuvatele hoonetele paigaldati sildid, moonakamajja nahahoidlasse uus õhukuivati. Kaminaruumi hoone ümburuse ehitati kõnniteed ja haljastati kõnniteede ümbrus.

Korrrastati Raadi kompleksi aia taha jäävat ala. Korrrastustöid toetas KIK.

Parandati ja värviti Raadi mõisakompleksi müür. Kokku kulus Raadi heakorraks 2005. aastal 1 654 230 krooni.

Veski 32 hoonel parandati ja värviti sokkel, karniisid, korrrastati vihmaveesüsteemid. Remonditi fotolabori põrand ja muinsuskaitseameti nõudel paigaldati Näituse 6 hoonele uus katus ja vihmaveesüsteemid.

NÄITUSED

Aasta jooksul korrraldati **52 näitust**, neist 30 ERMi näitusemajas (sh kaks püsinäitust) ja Raadil. Mujal toimus 22 näitust, sh kuus välismaal. Näitused olid näitusemajas avatud 247 päeva (püsinäitus 242 päeva). Püsinäitus oli korrrastus- ja uuendustöödeks suletud 2.–11.1.

Näitusekülastajaid oli näitusemajas **35 517**, püsinäitusel 18 500 ja ajutistel 17017 külastajat. Koos näitusemajas korrraldatud üritustega oli külastajaid 44 472. Pääsmevabadel päevadel oli külastajaid 10 947, sooduspääsmega külastajaid oli 8643.

Koos **ERMi ja ERMi Sõprade Seltsi ühisüritustel** osalejatega (kokku 16 900 osavõtjat) oli külastajaid **64 123** (2004. a 63 662).

Näitusemajas olid endiselt eksponeeritud **püsinäitus „Eesti. Maa, rahvas, kultuur”** (kuraator Vaike Reemann) ja **portselanukkude püsiväljapanek**.

Püsinäitusel toimus jaanuaris tavapärase korrrastusnädal (säilitajad, 3.–23.1.), vahetati Lääne-Eesti rahvarõivaste väljapanek (Reet Piiri), pildistati rahvarõivad ja interjöörid (Reet Piiri, Vaike Reemann, Anu Ansu, Arp Karm), uuendati graafilised lehed (Vaike Reemann, Seridisain) ja püsinäituse lükandsahtlite tekstid (Reet Piiri, Vaike Reemann, Tuuli Kaalep). Valiti uus vaipade väljapanek ja uuendati kalendritähtpäevade väljapanekuid „Lihavõtted”, „Jaanipäev”, „Mihklipäev”, „Kadripäev”, „Toomapäev”, jõuluinterjöörie (Vaike Reemann, Piret Õunapuu).

Konserveerimislaborist osalesid Enno Rennit püsinäituse korrrastamisel, Laili Kuusma ja Ülle Vahar püsinäituse Lääne-Eesti vitriini eelmise ekspositsiooni mahavõtmisel ja uue ülespanekul.

Näitusemajas oli eksponeeritud 25 ajutist näitust: „**Traditsiooniline loovus Aafrikas**” (8.9.2004–4.1.2005; 85 ERMi eset; kuraator Laur Vallikivi, kujundajad Maarja ja Krista Roosi), „**Pruudi vara**” (15.10.2004–9.1.2005; 193 eset ERMi kogudest ja 20 eraisikutelt; 42 fotot ERMi fotokogust ja 6 erakogust; kuraator Svetlana Karm, kujundaja Jane Liiv), näitusega kaasnes tööleht (Marge Värvi, Virve Tuubel, Marietta Aardam, kujundus Jane Liiv, filmiprogramm ja koostati näitusesaali helitaust (koos Maido Selgmäega)), „**Naiskorporant – 21. sajandi naine**” (19.11.2004–3.1.2005, korporatsioon Amicitia 80. juubeli ja emakeelse Tartu Ülikooli 85. aastapäeva raames; kuraatorid Kadri Aua ja Agnes Aljas, kujundaja Tiina Vint, ettevalmistamisel osales Kristi Grünberg. Toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, Eesti Kultuurkapitali ja Tartu Kultuurkapital), „**Seto Kirä'. Kirä' omma' kirjolitsõ'. Seto Kolledži Ühingu laagridõh joonjstõt kirä' / Seto Kolledži Ühingu laagrites joonistatud mustrid**” (12.1.–27.2.; kuraatorid Elo Liiv ja Õie Sarv), „**Põhjamaine tunnetus. Maalid, graafika, tekstiil, disain, foto, ehtekunst ning videoinstallatsioonid noortelt Eesti kunstnikelt SLEIPNIRi stipendiaatidelt**” (SLEIPNIR on Põhjamaade Ministrite Nõukogu reisistipendium Põhjamaadesse), osalejate hulgas olid Külli Suitso, Liisa Kallam, Liisa Tomasberg, Kadri Alesmaa, Jaak Visnap, Bruno Lillemets ja Villu Plink, samuti külaliskunstnikke Rootsist, Soomest ja Taanist (14.1.–27.2.; kuraator-kujundaja Jaak Visnap; koostöös Põhjamaade Ministrite Nõukoguga), „**Mööbel. Uksed. Pööning. Traditsiooniliste tehnikate uus elu**” (4.3.–3.4., töögrupp: Liivi Ehmann (kujundaja), Vaike Reemann, Edith Hermann, Annes Hermann, Teet Papson, Maarja Roosi (kujundaja), Krista Roosi, Jaak Roosi. Tartu Kõrgema Kunstikooli mööbliosakond. Toetajad Eesti Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapital ja Tartumaa ekspertgrupp, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Eesti Rahva Muuseum ja Tartu Kõrgem Kunstikool. Paralleelselt toimusid 5.3. konverents (vt teadusüritused) ja märtsis töötoad), **Kaarel Nurga fotonäitus „Mehe aasta**” (8.4.–29.5.; kujundaja Vahur Puik, MaailmaFilmi festivali programmis), **Klavdij Slubani fotonäitus „Transverses**” (13.4.–5.6., koostöös Prantsuse kultuurikeskusega, MaailmaFilmi programmis), fotonäitus „**Kaukaasia rahva nägu**” (2.–5.6.; kuraatorid Džamilja Dagirova, Zarema Dadaeva (Esimene Galerii, Mahhatškala). Mitmel pool Venemaal eksponeeritud näituse töö

Tartusse Dagestani Kultuuriühing Eestis, avamisel esinesid Dagestani rahvamuusikud), „**Täidetud tühjus. Tartu Kõrgema Kunstikooli diplomitööd 2005**” (8.–19.6.; kuraator ja kujundaja Vallo Kalamees, Tartu Kõrgema Kunstikooli 7 eriala diplomitööd 2005. aastast), „**Elupaik – pärandmaastik. Karula inimesed ja loodus**” (29.6.–4.9.; kuraatorid Kristel Rattus, Liisi Jääts, Helena Grauberg, kujundaja Jane Liiv. Koostöös Karula Pärandihoiu Ühinguga, filmistuudio Vesilind. 2003. aastal käivitus Eesti Rahva Muuseumi juures omaaegsete Tartu Ülikooli etnoloogia magistrandide Liisi Jäätsi, Kristel Rattuse ja Helena Graubergi osavõtul tänase Karula Rahvuspargi territooriumi argikultuuri käsitlev kaheaastane ühisprojekt koos Karula Hoiu Ühinguga „Karula Rahvuspargi pärandkultuur. Juured ja tänapäev”), „**Viinapuuväät – maasikakiri II**” (29.6.–23.10.; 14 ERMi eset, mujalt 59: 44 Adamson-Ericu Muuseumi eset, 6 Tartu Kunstimuuseumi ja 9 Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi eset, vt ka mujal; kuraatorid Vaike Reemann (ERM), Ülle Kruus ja Kersti Koll (Adamson-Ericu Muuseum), kujundaja Dénes Farkas). Eesti Rahva Muuseumi ja Adamson-Ericu Muuseumi ühistööna valminud ja Integratsiooni Sihtasutuse toetatud näitus sai 2004. aastal Narvas Eesti muuseumide VII festivali peapreemia. Näitust täiendas töövihikuga haridusprogramm, mille valmimist toetas Integratsiooni Sihtasutus. Haridusprogrammi ning töövihiku koostasid Kai Tuvik ja Vaike Reemann. (Koolitus ja teabepäev õpetajatele toimus 12.9), „**Saage tuttavaks – A. Th. v. Middendorff**” (1.7.–4.9. (vt ka mujal); koostöös Baeri Muuseumiga; 96 ERMi eset, 36 mujalt: Tartumaa Muuseum 13, Valga Muuseum 10, Eesti Ajaloomuuseum 6, Eesti Kirjandusmuuseum 6, Eesti Ajalooarhiiv 1; kuraatorid Erki Tammiksaar (Baeri Muuseum), Ülle Jäe (ERM), kujundaja Mirelle Hommik). Toimus teaduspäev 18.8. (vt teadusüritused)), „**Inimnäoline islam**” (8.9.–16.10.; kuraatorid Leida Lepik, Jaanus Plaat, Tiit Pruuli ja Jaan Tätte, filmimontaaž Maida Selgmäe), „**Mäng. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili õppetooli rahvuslikud lauamängud**” (21.10.2005–8.1.2006; 14 ERMi eset; kuraator ja kujundaja Mare Hunt, koordinaatorid Lüüli Kiik ja Ave Matsin), „**Kuue samba kutse. Naisena ülikoolis**” (27.10.–18.12.; 54 ERMi eset, 10 TÜ Ajaloo Muuseumi eset; kuraatorid Riina Reinvelt, Kristel Rattus, Agnes Aljas, Merike Ivask (Narva Muuseum), Virge Laaneste, Terje Hallik (TÜ), kujundaja Merike Kaunissaare).

Muid pisemaid näitusi oli töötoas viis: **kindakirjalised peakatted näitusel „Kõrvad sooja!”** (19.3.–30.4.; konkursi ja näituse korraldas Tallinna Ülikooli üliõpilane ja Rõngu Keskkooli käsitööõpetaja Ellu Eensalu; osalesid Alatskivi Keskkooli, Elva Gümnaasiumi, Kuressaare Gümnaasiumi, Nõo Realgümnaasiumi, Rannu Keskkooli, Rõngu Keskkooli ja Tartu Kommertsgümnaasiumi õpilased), **„Hansapilt 2005. Üle-eestilise Hansateemalise joonistusvõistluse parimad tööd”** (13.–19.6.; kuraatorid Terje Puustaja, Marietta Aardam), **Tartu Puuetega Inimeste Koja käsitöönäitus** (23.–28.8.), **„Vetevald läbi laste silmade 2005. Lasteloomingu konkursi parimad veeteemalised kunstitööd”** (27.6.–31.7.), Reet Ollino näitus **„Batika”** (21.10.–21.11.; Reet Ollino (Elva Gümnaasium) raamatu „Batika” tutvustus 21.10., 26.10. töötuba lastele).

Loengusaalis oli üks väljapanek – **Jaanus Paali fotonäitus „Middendorffi jälgedes”** (18.8.–11.9.; koostöös filmistuudioga Vesilind); fuajees kolm: **koolidevahelise võistujoonistamise (jõulujoonistuste) tööde näitus** 14.12.2004 – veebruar 2005, **koolidevahelise võistujoonistamise (jõulujoonistuste) tööde näitus – 2005. aasta võistlustööd** (13.–31.12.; korraldajad Terje Puustaja, Marietta Aardam, kujundaja Jane Liiv) ja **„Kalevala Koru – julge, ajatu, ehtne!”** (1.–30.9.; koostöös Kalevala Koru ja Soome Instituudiga).

Raadi veetorni galeriis oli jätkuvalt näitus **„Raadi mõisa vane-mad ja uuemad fotod”** (avati 16.10.2002; kuraatorid Arp Karm, Tiina Tael, Kristjan Raba, Ülo Siimets, kunstnik Jane Liiv) ja Raadi jääkeldri näitusesaalis kaks näitust – fotonäitus **„Käega katsutav ajalugu”** (23.4.–2.10.; korraldas ERMi Sõprade Selts, Merli Kleinert) ja **„Viikingi köök”** (23.4.–2.10.; kuraatorid sepp Mart Salumaa, Merli Kleinert, kunstnik Kalvi Tenno, korraldas ERMi Sõprade Selts, Merli Kleinert, toetasid Mart Salumaa, Tartu Kultuurkapital).

Eestis korraldati järgmised näitused. Jätkuvalt eksponeeriti **„Johannes Pääsuke. Mees kahe kaameraga”** (kuraator Toomas Kalve; vt ka välismaal) – Eesti Ajaloomuuseumis Maarjamäe lossis 5.11.2004–30.1.2005 ja Pärnu Endla Teatrigaleriis 29.3.–27.4. (avamisel Jüri Karmi lühiettekanne). Koostöönäitus Adamson-Ericu Muuseumiga **„Viinapuuväät – maasikakiri II”** oli vaadata Narva Muuseumis 21.9.2004–31.1.2005 (avati Eesti muuseumide VII näituste festivaliks, näitus pälvis festivali 1. preemia. Kaasnesid töövihik ja haridusprogramm (koostasid Kai Tuvik ja Vaike Reemann),

mille valmimist toetas Integratsiooni Sihtasutus. 21. septembril toimus Narva õpetajatele koolitus ning seejärel Adamson-Ericu Muuseumis Tallinnas 4.2–3.4.. (õpituba õpetajatele toimus 9.2.). Näitus „**Tartu Väikegild**” (kuraatorid Eevi Astel, Riina Reinvelt; 73 ERMi eset) toimus Tartus Antoniuse Gildi majas 20.6.–23.8. Kolmes paigas sai näha näitust „**Elupaik – pärandmaastik. Karula inimesed ja loodus**” Eesti Maamessil 2005 näituse „Eesti maakultuuripärandi olevik ja tulevik” (koostajad Eesti Kirjandusmuuseum, ERM, Saaremaa Muinsuskaitse Selts ja Ambla Metsaühistu) osana koostöös Eesti Kirjandusmuuseumiga (kuraator Mari-Ann Rimmel) 21.–23.4.; Karula Rahvusparki Ähijärve külastuskeskuses 2.5.–26.6. ja Tallinnas Keskkonnaministeeriumis 5.12.2005 kuni 2006. aasta alguseni. Näitus „**Lähme randa!**” (kuraator Anu Järs; 83 ERMi eset) oli Hiiumaa Muuseumis (Pikk Maja) 3.6.–25.9. Näitus „**Saage tutvavaks – A. Th. v. Middendorff**” oli Elvas Tartumaa Muuseumis 20.9.–29.10.

Seoses Narva muuseumide festivaliga eksponeeriti Narva Muuseumis 21.9.2005–8.1.2006 näitust „**Ingeri ilu ja valu**” (kuraator Riina Reinvelt, kujundus Jane Liiv, korraldus Vahur Puik; 42 ERMi eset). Näitus jagas muuseumide festivalil I–II kohta koos Eesti Spordimuuseumi näitusega „Rännukihk”. Näitus „**Ernst Jaakson – 100**” (kuraatorid Eevi Astel, Riina Reinvelt) oli Hiiumaa Muuseumis juunist 2005 maini 2006. Koostöös ERMi Sõprade Seltsiga toimus näitus „**Eesti rahvarõivad**” (169 ERMi eset; töögruppis Reet Piiri, Jane Liivi, Vahur Puik) Sillamäe Muuseumis 30.9.–28.10. Näitus „**KILE KOTTI! Valik Tartu Plastmasstoodete Katsetehase 1980-ndate aastate toodangust**” oli vaadata Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumis 8.10.–13.11.

Näitus „**Inimnäoline islam**” (kuraatorid Leida Lepik, Jaanus Plaat, Tiit Pruuli ja Jaan Tätte, filmimontaaž Mairo Selgmäe) oli eksponeeritud Narva Muuseumis 8.11.2005–8.1.2006.

Piret Õunapuu uuendas **Eesti Lipu Muuseumi ekspositsiooni** Otepääl (rahastas Riigikantselei) ja korraldas **Jakob Hurda mälestustuba** Otepäa pastoraadis (rahastas Otepäa vallavalitsus).

Viies välisriigis eksponeeriti näitusi kuues kohas. „**Johannes Pääsuke. Mees kahe kaameraga**” oli vaadata kolmes kohas: Eesti Päevadel Wrocławis Poolas 14.5.–21.6., Soomes Tampere vanas raamatukogus (Vanha kirjastotalo) (koostöös Eesti Insti-

tuudi, Tampere linna kultuuriosakonna ja Tampere-Tartu Seltsiga) 7.–23.10. ja Budapestis Ungari Etnograafiamuuseumis (koostöös Eesti Instituudiga) 18.11.2005–29.1.2006. Valik fotosid „**Välitöödelt põhjarahvaste juurde**” oli Euroopa etnograafiamuuseumide festivalil Sloveenia Etnograafiamuuseumi näitusemajas Ljubljanas 2.12.2004–18.11.2005 (kujundus Vahur Puik, korraldus Kristjan Raba, toetas Eesti Kultuurkapital). Näitus „**Eesti Kunstiakadeemia joonised Eesti Rahva Muuseumi kogus**” oli eksponeeritud Helsingis Soome-Ugri Multikultuuriliste Ürituste Ugrilehto raames 10.6.–31.8. Terje Anepaio valis Eesti osa fotod Balti riikides 1941. aastal toimunud juuniküüditamistele pühendatud näitusele Londoni St. Jamesi kirikus (korraldas Eesti saatkond Londonis, avati 12. juunil, vahendas Toivo Sikka).

SA Virumaa Muuseumid näitusele „Tulerauast tuletikuni” (“Tikkude tootmine ja ajalugu”) valis Eevi Astel ERMi kogudest 31 tiku-toosietiketide tahvlit.

RMK Kauksi looduskeskuse tellitud ekspositsiooni jaoks valmistasid tekstid ja fotod puidu traditsioonilise kasutamise kohta Liisi Jääts ja Iisaku kihelkonna poluvertsikute teemal Indrek Jääts.

Uue maja püsinäituse teemal toimunud mõttetalgutel 31.8. Raadil osalesid Agnes Aljas, Kristjan Raba, Vahur Puik, Jane Liiv, Virve Tuubel, Vaike Reemann, Pille Runnel, Riina Reinvelt, Maris Rosenthal, Ülle Vahar ja Terje Anepaio.

TEADUSTÖÖ

Projektid

„**Argielu strateegiad ja praktikad Nõukogude Eestis**” (Eesti Teadusfond, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikool, projekti juht prof Elle Vunder): ERMist Terje Anepaio, Karin Konksi, Reet Piiri, Ellen Värvi, TÜst Ene Kõresaar, Kirsti Jõesalu, Reet Ruusmann, Helena Grauberg, vt teadusüritused, välitööd, näitused.

„**Arktilised kultuurikontaktid**” (ETF, ERM, projekti juht dr Art Leete TÜst): Indrek Jääts, vt publikatsioonid, teadusüritused.

„**Eestivenelaste, vanausuliste jt mitte-eestlaste subkultuurid Ida-Virumaal ja Peipsi järve piirkonnas 1940–2005**” (ETF, ERM, TÜ, projekti juht dr Jaanus Plaat): ERMist Riina Reinvelt, TÜst dr Olaf Mertelsmann ja etnoloogiaüliõpilased, TÜ Viljandi

Kultuuriakadeemiast Leen Rahnu; vt välitööd, teadusüritused, väljaanded.

„Karula Rahvuspargi pärandkultuur. Juured ja tänapäev” (ERM, Karula Hoiu Ühing): ERMist Kristel Rattus, Liisi Jääts, vt teadusüritused, näitused, publikatsioonid, välitööd.

„Traditsioonilised töövõtted tänapäeval” (ERM, ERMi Sõprade Selts, Eestimaa Looduse Fond): ERMist Kristel Rattus, Liisi Jääts, Pille Runnel. Vt välitööd, ERMi kodulehekülge, publikatsioonid.

Liisi Jääts sai Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali toetusstipendium projektile „ERMi kodulehekülje töövõtete rubriigi tõlkimine inglise keelde (kestusega 1.5.–1.11.)”, projekt valmis.

Koostöös ühendusega „Kiideva külaselts” saadi Maaelu Edendamise Sihtasutuselt toetus projektile „Ridala kihelkonna rannarahva traditsioonilised tööd” (kestusega 2005. aasta lõpuni).

„Infoühiskonna tekkimisega seotud sotsiaalsed ja kultuurilised praktikad Eestis” (ETF, TÜ, ERM, projekti juht prof Marju Lauristin): ERMist Pille Runnel; TÜst dr Marju Lauristin, dr Veronika Kalmus, Pille Vengerfeldt; vt ettekanded, seminarid, publikatsioonid, välitööd.

”Eesti rahvusidentiteedi kujunemine ja muutumine 19.–21. sajandil. Identiteedimehhanismide toime kultuuriliste protsesside mõjurina” (ETF, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, ERM, TÜ, projekti juht Madis Arukask, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia): ERMist Pille Runnel; TÜ VKAst dr Anzori Barkalaja, Leen Rahnu, Marko Veisson, Jan Saepter. Vt publikatsioonid.

Pille Runnel: grandirühma kirjanduse arutamisele suunatud töörühma seminarid Viljandis, Tartus ja Tallinnas I kvartalis ja esmaseid tulemusi analüüsiv seminar Tartus IV kvartalis; välitööde ettevalmistamine Viljandi maakonnas, välitöödelt kogutud intervjuumaterjalide korrastamine ja esmane analüüs; publikatsioonid.

„Emajõe hansalodi” (vt ka www.tynn.ee/lodi/projekti_partnerid.html; Eesti Rahva Muuseum joonised, fotod, projekti dokumenteerimine, arhiivimaterjalid. ERMist Jaanus Plaat, Maido Selgmäe.

„Aleksi Petersoni udmurdi päevikud” (Hõimurahvaste Programmi Nõukogu toetus; projekti juht Svetlana Karm). Tekstide sistestamine, fotode valik ja digiteerimine.

Ettekanded

ERMi töötajad pidasid aasta jooksul lisaks ERMi teadusüritustel esitatutele 22 teaduslikku ettekannet, neist kaheksa välismaal: Indrek Jääts osales 25.–30. juulini Berliinis toimunud ICCEES (International Council for Central and East European Studies) VII maailmakongressil ja esines 27. juulil paneeli „Prerevolutionary Minority Identity and Orthodox Mission: Turkic and Finno-Ugric Responses to the Il'minskii System” raames ettekandega „Missionary Educational Activities and Ethnic Awakening among the East Finnic Peoples”; ”Г. С. Лыткин и Н. И. Ильминский. Как использовалась система Ильминского для развития коми литературного языка” 17.8. Venemaal Joškar-Olas toimunud X fennougristikakongressil, „How far will go You? Ethnoregionalism in Southeastern Estonia” 10.–11.11. Vilniuses toimunud konverentsil „Regions: praetis ir dabartis” (Region: Past and Present); Svetlana Karm „Удмурты глазами эстонских этнологов (анализ полевых дневников 1971–1991 гг. из рукописного архива Эстонского национального музея)” Venemaa Teaduste Akadeemia Uurali osakonna Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituudi ja A. Gorki nimelise Maailmakirjanduse instituudi poolt korraldatud konverentsil ja VII noorte folkloristide rahvusvahelise koolis 23.–26.10. Iževskis (kavas on konverentsikogumiku väljaandmine); Riina Reinvelt „Aspects of Using the Audiovisual Collections of Estonian National Museum” rahvusvahelisel seminaril „Pan-Baltic Images. Reaching Out To The World” Riias 14.–17.10.; Piret Õunapuu „Katsaus Viron museotoimintaan ja tulevaisuuden haasteisiin” Valtion Taidemuseo sümposiumil „Ovatko kokoelmat passiivinen esinevarasto vai elävää kulttuuriperintöä?” Helsingis 10.–11.2.

7.–10.12. Riias toimunud Baltimaade konservaatorite 7. konserveerimisalasele konverentsile tehti kaks stendiettekanne: Roland Suits „Reconstructing and making replicas of musical instrument from the conservator's / instrument maker's viewpoint”; Ülle Vahar, Laili Kuusma „Conservation Project for Two-Dimensional Textiles in the Estonian National Museum”.

Eestis peeti järgmised 14 ettekannet: Terje Anepaio „Minevik jääb. Sotsiaalse usalduse analüüs represseeritute kogemuse näitel” IX Eesti moodsa ajaloo konverentsil 20.–21.6. Tallinnas Ajaloo

Instituudis; Kristi Grünberg ja Maris Rosenthal "Narvas elulugusid kogumas" Akadeemilise Rahvaluule Seltsi 2005. aasta kogumiskonverentsil "Kuidas jäädvustada vaimu?" 28.11.; Liisi Jääts „Traditsioonilised taratüübid” Ähijärvel Karula rahvuspargis 10.9.; Kristel Rattus ja Liisi Jääts „Karula inimesed ja loodus. Lõunaeesilisi rahvakultuuri elemente industrialiseerimise-eelsel ajal” 2.5. toimunud giidikoolitusel Ähijärvel Karula rahvuspargis, ettekanne Eesti Vabandusemuuseumi sügiskoolis Karula rahvuspargis 17.10.; Kristel Rattus: „Tourism in the Karula National Park: the role of the National Park in tourism-related activities of local inhabitants” Tartu Ülikooli ja Turu Ülikooli doktorikoolis „Dialogue of Cultures and Institutions: Baltic Sea Region and European Union” 8.–9.9 ja ettekanne Eesti Tarbijakaitse Ameti korraldatud õpetajate täienduskoolitusel 4.11.; Vaike Reemann „Koopia ja originaal. Ese näitusel” muuseumitöötajate koolitusseminaril „Ese ja lugu” Tallinnas 7.–8.3.; Vaike Reemann ja Piret Õunapuu „Tänapäeva külaelamu eksterjööri ja interjööri” Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakonverentsil Eesti Kirjandusmuuseumis 28.11.; Riina Reinvelt „The Question of Nationality in the Life Histories of Narva Estonians” – Eesti-Läti õpikojas „Fieldwork in a Russian Cultural Setting” Uueda puhkekeskuses Pärnumaal 29.–30.9.; Pille Runnel „Interneti kasutamine Eesti elanike seas” III infopoliitika foorumil „Infoühiskond – kelle jaoks” Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus 26.5.; Piret Õunapuu „Helmi Reiman-Neggo – esimene eesti professionaalne etnoloog” Õpetatud Eesti Seltsis 23.2. ja „Vaimne läbi materiaalse” Eesti Muuseumiühingu täienduskoolitusel 8.3.

Teaduspäevad ja konverentsid

Eesti Rahva Muuseumi 46. aastakonverents „Kultuur ja võim” toimus 14.–15. aprillil ERMi näitusemajas (töökeeled eesti, inglise ja vene keel; 18 osavõtjat 4 riigist).

14. aprillil: Božidar Jezernik (Ljubljana ülikool) „Museums in German concentration camps”, Rasa Paukštytė-Šaknienė (Leedu Ajaloo Instituut) „Ritual, power and historical perspective: baptism and name-giving in Lithuania and Latvia”, Tatiana Bulgakova (Vene Riiklik Pedagoogikaülikool) „Shamanic Nature of Power in Traditional Nanai Society”, Heivi Pullerits (Tartu Linnamuuseum) „Muu-

seum kui biograafia kandja”, Mariann Raisma (Eesti Kunstiakadeemia) „Muuseumivõim – bluff või blamaaž?”, Egge Kulbok (Tallinna Ülikool) „Kultuurikorraldaja võitlused ja võim”, Liisi Jääts (Eesti Rahva Muuseum) „Pärandmaastik talupidaja ja kultuuripärandi kaitse vaatepunktist”, Kristel Rattus (Eesti Rahva Muuseum) „Personaalne traditsioonitõlgendus pärandkultuuri kaitsealal”, Melika Kindel (Tartu Ülikool) „Päranditurismist rahvuspargis”.

15. aprillil: Aleksei Zagrebin (Venemaa TA Uurali osakonna Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituut) „Ученый и власть, или о некоторых особенностях полевых финно-угорских исследований в России”, Indrek Jääts (Eesti Rahva Muuseum) „Националист и империя. История Георгия Лыткина”, Petras Kalnius (Leedu Ajaloo Instituut) „Вызовы региональных идентитетов литовскому государству”, Irena Regina Merkienė (Leedu Ajaloo Instituut) „Влияние земельных реформ XVI–XX вв. на аграрную культуру Литвы”, Hanno Talving (Eesti Vabaõhumuuseum) „1930. aastate teise poole massikampaaniad – vähetuntud lehekülg Eesti ajaloos”, Ellen Värv (Eesti Rahva Muuseum) „Noored Stalini ja „sulaajal”. Noortekultuur 1950.–1960. aastate Eesti NSV-s”, Marju Kõivupuu (Tallinna Ülikool) „Kalmud, kalmistud ja hukkunute mälestusmärgid kui maaomandi ja võimu sümbol”, Mart Rannut (Tallinna Ülikool) „Eesti keelepoliitika kujundamisest, selle mõjuritest ja vastasseisudest”, Vida Savoniakaitė (Leedu Ajaloo Instituut) „Traditional Culture: Political Discourses in Lithuania”, Olaf Mertelsmann (Tartu Ülikool) „Culture and Stalinism – a symbiosis?”.

Konverntsi lõpetamise järel esitleti 2004. aastal ilmunud ERMi väljaandeid.

Nooretnoloogide konverents „Etnoloogia hääled 7” toimus 29. märtsil näitusemajas (peakorraldaja Terje Anepaio), kus peeti seitse ettekannet: Maarja Kaaristo „Inimene ja koduloom Eesti külas 19. sajandi teisel poolel”, Lembi Sepp „Ajalooline pärand ja tänapäev. Rebala küla Jõelähtme kihelkonnas”, Kristel Lelumees „Koht ja ajalugu lokaalse identiteedi kujundajana: ühe Hiiumaa naise eluloo folkloristlik tõlgendus”, Mark Sepp „Tallinn maja – ühe puitelamu kujunemisest ja säästvast renoveerimisest”, Madis Rennu „Põgus sissevaade EÜE maailma. Mõistete tasandist malevamälestustes”, Reeli Reinaus „Tänapäeva rasedusaegsed uskumused – eba-

usk ja ended Perekoolis”, Maarja Klaas „Tšetšeeni võitlejate kuvand eesti kirjutavas meedias aastal 1996”.

Tartu visuaalse kultuuri festivali „MaailmaFilm” toimus 2.–8. maini ERMi näitusemajas. Peakorraldaja oli Pille Runnel, filmiprogrammi koordinaator Liivo Niglas ja fotoprogrammi koordinaator Vahur Puik. Näidati 47 filmi. Filmid valisid Pille Runnel koos Liivo Niglase ja Eva Toulouze’iga. 2. mail toimus fotodokumentalistika ümarlaud, läbiviijad Pille Runnel (ettekanne „Eesti Rahva Muuseumi fotokogu kujunemine ja tänapäev”) ja Vahur Puik.

Toetajad: Eesti Filmi Sihtasutus, Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond, Prantsuse Kultuurikeskus, Soome Instituut, OÜ Krabi ja Mask, Zone Media OÜ.

Tartu Kõrgema Kunstikooli mööbliosakonna juubelikonverents „50 aastat osakonna loomisest, 15 aastat mööbli restaureerimise õpetuse alustamisest, 5 aastat Tartu Kõrgemat Kunstikooli” toimus 5. märtsil.

Vaike Reemann (ERMi teadur-kuraator) „Vanade tehnikate uus elu”, Leila Pärtelpoeg (sisearhitekt, EKA emeriitprofessor) „Eesti vana mööbli kirjeldamisest sisearhitekti pilgu läbi...”, Aivar Roosaar (Pindisaini sisekujundaja) „Venemaa süntees maailma kunsti-suundadest arhitektuuris ja mööblis”, Mait Summatavet (disainer, EKA emeriitprofessor) „Eesti mööblikunsti suhestumisest rahvusvaheliste suundumustega 20. saj. II poolel”, Veli-Ville Varneslahti (Mikkeli Ammattikorkeakoulu kunsti ja käsitöö osakonna juhataja) „Mööbli õpetamise tendentsidest ja probleemidest erinevates Euroopa rakenduskõrgkoolides”, Endel Valk-Falk (TKK professor) „Visjon konservaatorete koolitusest Tartu Kõrgemas Kunstikoolis”, Jaak Roosi (sisearhitekt, TKK dotsent) „Reformid mööbliosakonnas 1990. aastatel”, Annes Hermann (restauraator, TKK meister) „Restaureerimisalase koolituse printsiipidest TKK mööbliosakonnas”, Liivi Ehmann (sisearhitekt, TKK dotsent, mööbliosakonna juhataja) „Mööbliosakonna ajaloost ja õppekavadest”. Paneeldiskussioon ja arutelu TKK mööbliosakonna suundumustest, moderaator Eest Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi peavarahoidja Kai Lobjakas.

Mälestuspäev „Ferdinand Linnus – 110” toimus ERMi näitusemajas 20. mail

Korraldas Terje Anepaio koos TÜ etnoloogia õppetooliga (Art Leete) ja Piret Õunapuuga.

Art Leete Leete (TÜ) „Diskussioone Ferdinand Linnuse mu-seoloogiliste vaadete üle”, Riina Reinvelt „Ferdinand Linnus asju kogumas”. Katkendeid Ferdinand Linnuse Ruhnu välitööde (1924) päevikust luges Toomas Lunge. Fotosid Ferdinand Linnuse elust (Terje Anepaio kommenteeritud fotoprogramm). Päeva lõpus esitleti albumit „Pulmawärk. Soome-ugri pulmadega seotud esemed Eesti Rahva Muuseumi kogudest”.

A. Th. von Middendorffi 190. sünniaastapäevale pühendatud teaduspäev toimus 18. augustil. Korraldajad Eesti Rahva Muuseum ja EPMÜ Teadusajaloo uurimiskeskus Baeri majas, Erki Tammiksaar, Ülle Jäe, Kristjan Raba.

Andreas von Middendorff (loodusteaduste doktor, Celle Gümnaasiumi füüsikaõpetaja, A. Th. von Middendorffi lapselapselaps) „A. Th. von Middendorff aus der Sicht seines Urenkels”, Natalja Suhhova (loodusteaduste kandidaat, Venemaa Teaduste Akadeemia loodusteaduste ja Tehnika Ajaloo Instituudi Peterburi filiaali vanemteadur) „К истории изучения Таймырского полуострова”, Ott Kurs (Tartu Ülikooli Geograafia Instituudi erakorraline professor) „A. Th. von Middendorff ja Euraasia põlisrahvad”, Erki Tammiksaar (filosoofiadoktor, Eesti Põllumajandusülikooli Teadusajaloo uurimiskeskuse vanemteadur, Baeri maja) „A. Th. von Middendorff ja eestlased”. Natalja Suhhova ja Erki Tammiksaare raamatu „A. T. v. Middendorff 1815–94” ja Riho Västriku filmi „Middendorffi jälgedes” esitlus.

Teabepäev „Eesti-keha-kate” toimus 14. jaanuaril (Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, ERM).

Vaike Reemann „Eesti asi – rahvuslik kehakate”, Ellen Värvi „Eesti kehakate ja maailmamood”, Reet Piiri „Rahvarõivas kui inspiratsiooniallikas”.

VÄLJAANDED

Trükist ilmusid:

1. Teaduslik monograafia:

Ene Kõresaar „Elu ideoloogiad. Kollektiivne mälu ja autobiograafiline minevikutõlgendus eestlaste elulugudes. Eesti Rahva

Muuseumi Sari 6". Tartu, 2005. ISBN 9949-417-08-2, ISSN 1406-4022. Peatoimetaja Terje Anepaio, akadeemiline toimetaja Tiit Jaago, toimetajad Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 240 lk.

2. Ajakirja „Pro Ethnologia” kaks numbrit:

1) „**Culture and Environments. Pro Ethnologia 18. Publications of Estonian National Museum**". Tartu, 2004. ISBN 9949-417-02-3, ISSN 1406-9962; (ISSN 1406-5797 *online*). Akadeemiline peatoimetaja Terje Anepaio, akadeemilised toimetajad Pille Runnel, Laur Vallikivi, toimetajad Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 130 lk.

Pille Runnel, Laur Vallikivi „Editorial”, Tomasz Rakowski „The Gift, the Taiga, the Shaman’s Ritual. A Tribute to the Ethnography of the Tsaatans”, Helena Ruotsala „In the Reindeer Forest and on the Tundra. Modern Reindeer Management and the Meaning of Local Ecological Knowledge”, Kadri Semm, Hannes Palang „Life-ways in the Setu Cultural Landscape”, Alexander Chuvyurov „Trees in Komi (Zyrian) Rituals and Beliefs”, Valeria B. Kolosova „Ivan-da-marja”, Aivar Jürgenson „On the Formation of the Estonians’ Concepts of Homeland and Home Place”, Kristel Rattus, Liisi Jääts „As in the Old Days: Aspects Regarding the Ways of Using Tradition(ality) in Today’s Estonia”.

2) „**The Russian Speaking Minorities in Estonia and Latvia. Pro Ethnologia 19. Publications of Estonian National Museum**". Tartu, 2005. ISBN 9949-417-06-6, ISSN 1406-9962; (ISSN 1406-5797 *online*). Akadeemiline peatoimetaja Terje Anepaio, akadeemilised toimetajad Olaf Mertelsmann ja Jaanus Plaat, toimetajad Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 108 lk.

Olaf Mertelsmann „Editorial”, Jaanus Plaat „The Identity and Demographic Situation of Russian Old Believers in Estonia. (With Regard to the Period of the 18th to the Early 21st Century)”, Irēna Saleniece „Latvian 20th Century History from the Perspective of Oral History Sources. The Views of Russians from Eastern Latvia”, Olaf Mertelsmann „How the Russians Turned into the Image of the „National Enemy” of the Estonians”, Triin Vihalemm „The Strategies of Identity Re-construction in Post-Soviet Estonia”, Riina Reinvelt „Do We Understand Them? Experience of Estonian-speaking Students from Fieldwork in Narva”, Anu Kannike „Work as the Focus of Socialist Everyday Life-Slogans and Reality”.

3. Album „**Pulmawärk. Soome-ugri pulmadega seotud esemed Eesti Rahva Muuseumi kogudest**”. [Tartu]: Eesti Rahva Muuseum, 2005. ISBN 9949-417-05-8. Koostajad Svetlana Karm, Reet Piiri, Vaike Reemann, Ellen Värv, Piret Õunapuu. Kunstnik Peeter Paasmäe. Toimetus: Terje Anepaio, Tuuli Kaalep, Toivo Sikka, Ellen Värv. 256 lk + lisa 38 lk.

4. Kahe konverentsi teesikogumikud:

1) „Eesti Rahva Muuseumi 46. konverents “Kultuur ja võim”: Tartu, 14.–15.4.2005. Ettekannete kokkuvõtted”. Tartu: Eesti Rahva Muuseum, 2005. ISBN 9949-417-03-1 Toimetus: Terje Anepaio (peatoimetaja), Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 54 lk.

ERMi töötajatelt oli neli kaastööd: Indrek Jääts „Natsionalist ja imperium. Georgi Lõtkini juhtum. Lytkin against the Empire”, Liisi Jääts ”Pärandmaastik talupidaja ja kultuuripärandi kaitse vaatepunktist. Cultural landscape. The Farmers’s and the Heritage Conservation Viewpoint”, Kristel Rattus „Personaalne traditsioonitõlgendus pärandkultuuri kaitsealal. Personal Interpretation of Tradition versus Institutionalized Safeguarding of Cultural Heritage”, Ellen Värv „Noored stalini- ja „sulaajal”. Noortekultuur 1950.–1960. aastate Eesti NSV-s. Youth in Stalins’s Time and the „Thaw” Period Youth Culture in the Estonian SSR of the 1950s–1960s”; väljastpoolt 15.

2) „Etnoloogia hääled 7. Nooretnoloogide konverents. 29. märts 2005. Eesti Rahva Muuseum”. Tartu: Eesti Rahva Muuseum, 2005. ISBN 9949-417-01-5. 20 lk. Toimetus: Terje Anepaio (peatoimetaja), Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 20 lk.

5. Kataloog „Maailmafilm. Tartu visuaalse kultuuri festival 2.–8. maini 2005. WorldFilm: Tartu festival of visual culture 02-08/05 2005”. Tartu: Eesti Rahva Muuseum, 2005. ISBN 9949-417-04-X. Toimetus: Pille Runnel, Tuuli Kaalep. 120 lk.

Ilmus kaks küsimuslehte: nr 221 „**Inimene ja võim. Kokkupuuted võimuesindajate ja ametiasutustega**” (koostaja Terje Anepaio) ja nr 222 „**Lemmikloom**” (koostaja Liisi Jääts).

Mujal avaldati neli väljaannet: Indrek Jääts „Etnilised protsessid Vene impeeriumi siseperefeerias 1801–1904. Komi rahvusluse süünd. Dissertationes Ethnologiae Universitatis Tartuensis 2”

(Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005. ISBN 9949-111-87-0. 315 lk); Jaanus Plaat „**Inimnäoline islam**” (sari Reisiraamat) (koostaja koos Tiit Pruuli ja Leida Lepikuga; [tekstid kirjutatud] Jaanus Plaat, Tiit Pruuli, Jaan Tätte) Tallinn: Tammerraamat, 2005. ISBN 9985-960-46-7. 179+5 lk); **Reet Piiri „Talulaste mänguajad**” (Tartu : [Eesti Rahva Muuseum]. ISBN 9949-417-07-4. 2005. Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu tellimusel. 28 lk); Riina Reinvelt „**Kuue samba kutse. Naisena ülikoolis**” (Tartu, Narva: Korp! Filiae Patriae, 2005. (Koostajad Riina Reinvelt ja Merike Ivask, toimetaja Kristel Rattus). ISBN 9949-132-66-5., 176 lk) ning 8 **teaduslikku artiklit** (sh 4 välismaal): 1) välismaal: Indrek Jääts „Setus on the threshold of III millennium. How to survive?” – „Acta Balto-Slavica XXVIII”. Warszawa: Towarzystwo Nukowe Warszawskie Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, 2004. Pp. 235–241 ja „Left Outside. Komis and the Il'minskii's system” – ”Prerevolutionary Kazan: Missionary Education and Study of the Volga Native Peoples”. (Studia Slavica Finlandensia. Tomus XXII). ISBN 951-707-108-6, ISSN 0781-3333. Edited by Petra Sinisalo-Katajisto. Helsinki 2005. Pp. 28–50; Jaanus Plaat „Die Veränderungen im religiösen Leben Estlands während der deutschen und der sowjetischen Okkupation 1940–1953” – „Vom Hitler-Stalin-Pakt bis zu Stalins Tod: Estland 1939–1953”. Hamburg: Bibliotheca Baltica, 2005. ISBN: 9985-800-29-X. S. 151-169 ja Pille Runnel „National identity and state building in Post Soviet Estonia” – „Nord Nytt. Nordisk Tidskrift for etnologi og folkloristik” no 94. Pp. 49–64; 2) Eestis: Jaanus Plaat „Eesti vabakoguduste vastupanu nõukogude religioonipoliitikale võrreldes luterliku ja õigeusu kirikuga (1944–1987)” – „Teekond teisenevas ajas. Peatükke Eesti vabakoguduste ajaloost.” Tartu: Sõnasepp, Kõrgem Usuteaduslik Seminar, 2005. Toim. Toivo Pilli. Tartu, lk 128–159; Toivo Sikka, Piret Õunapuu „Eesti Rahva Muuseum” – „Tartu. Ajalugu ja Kultuurilugu”. Tartu: Tartu Linnamuuseum; Ilmamaa, 2005. ISBN 9949-131-52-9. Koostaja Heivi Pülle-rits. 2005. Lk 351–353; Piret Õunapuu (vt ka eespool): a) „Ilmari Manninen: Mapping the Study of Material Culture” – „Studies in Estonia Folkloristics and Ethnology. A Reader and Reflexive History”. Edited by Kristin Kuutma and Tiiu Jaago. University of Tartu, Estonian Literary Museum. Pp. 305–315; b) „Katse mõista keraamikut” – „Mäetagused 29”. Tartu 2005. Lk 175–190; c) „Magistritöö

Lääne-Eesti pulmavaipade taasloomise võimalikkusest” – „Mäetagused 29”. Tartu 2005. Lk 204–206.

Ettekannete kokkuvõtteid ilmus mujal üks: Eva Toulouze, Indrek Jääts „Missionary Educational Activities and Ethnic Awakening among the East Finnic Peoples” – „ICCEES VII World Congress. „Europe – Our Common Home?” Abstracts. July 25–30, 2005, Berlin, Germany”. P. 431.

Erinevates väljaannetes ilmus 17 populaarteaduslikku artiklit 10 autorilt, sh välismaal 2: Riina Reinvelt „From Yesterday till Tomorrow” – „Samtid & Museer”, nr 2, 2005, s. 8–9; Virve Tuubel „Museumspädagogik in Estland” – „Museum Aktuell”. Mai 2005, Nr 115, S. 41–45 ning Eestis järgmised: Agnes Aljas „Muuseumi võimalikkusest teisel pool polaarjoont” – „Muuseum” nr 1 (17), 2005, lk 43–44; Terje Anepaio ”Reet Piiri 50” – „Muuseum” nr 2 (18), 2005, lk 47; Indrek Jääts ”Kuidas säilitada lõunaesti murdeid? Etnoregionalismist meil ja mujal” – „Vikerkaar” 10–11, 2005, lk 118–124; Liisi Jääts „Oksad, juured ja puukoor rahvakultuuris” – „Eesti Loodus” 5, 2005, lk 18–23; Kristel Rattus „Kuidas meil ajast aega tõrva on aetud” – „Eesti Loodus” 9, 2005, lk 14–19; Ülo Siimets „Saage tuttavaks! Alexander Theodor von Middendorff” – „Muuseum” nr 2 (18), 2005, lk 31–33; Virve Tuubel a) „Seminar loodushariduse hetkeseisust, kitsaskohtadest ja tulevikusuundadest” – „Muuseum” nr 1 (17), 2005, lk 45, b) „Eesti muuseumide näitused võistlemas – Muuseumirott 2005” – „Muuseum” nr 2 (18), 2005, lk 11–12; Piret Õunapuu „Museoloogiline kommunikatsioon” – „Muuseum” nr 2 (18), 2005, lk 44; Merli Kleinert: a) „Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi 2004. aasta kroonika” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11 (koostanud Merli Kleinert; toim. Toivo Sikka, Ivi Tammaru), Tartu, 2005, lk 15–37, b) „Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi 2004. aasta sihtfinantseerimine ja laekunud annetused” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 38–39; Riina Reinvelt „Head Eesti Rahva Muuseumi sõbrad!” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 8; Ülo Siimets a) „Raadiga seotud töödest 2004. aastal” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 77–83, b) „Kohtumine esimese ja viimase liivlasega” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 88–91; Tiina Tael: a) „Eduard Lep-

pik 80" – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 11–12, b) „Irene Karpa 75” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 13–14, c) „Kirjasaatjate päev Eesti Rahva Muuseumis” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 110–111; d) „2004. aasta võistlustööd” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 112–120; e) „Õnnitleme! ERMi kirjasaatjate juubelid 2005. aastal” – „Lee. Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne” 11, Tartu, 2005, lk 121–122.

Anti välja veel mitmed **voldikud**: „Muuseumilt lastele. Eesti Rahva Muuseumi üritused ja haridusprogrammid” (koostaja Agnes Aljas; kujundaja Jane Liiv), „Ingeri ilu ja valu” (eesti- ja venekeelne, koostaja Riina Reinvelt, kunstnik Jane Liiv), „Eesti rahvarõivad” Sillamäe Muuseumis (eesti, vene ja inglise keeles), **postkaardivoldik „Näitused 2005”** (koostajad Kristjan Raba, Vahur Puik, Agnes Aljas, kujundaja Jane Liiv), samuti **ERMi jõulukaart** kahes variandis: a) Vaiba detail. Märjamaa kihelkond. 19. saj. lõpp. ERM A 589: 90. II-85, b) ERMi postkaart (F. v. Üxküll “Sõit”) II-84.

Indrek Jääts jätkas ERMi kodulehekülje tarvis lühiülevaadete koostamist soome-ugri rahvastest (vadjalased, isurid, ingerisoomlased, vepslased).

VÄLITÖÖD

Eestis toimusid järgmised välitööd. Projekti „Eestivenelaste, vanausuliste jt mitte-eestlaste subkultuurid Ida-Virumaal ja Peipsi järve piirkonnas 1940–2005” raames tegi Kristi Grünberg 13.–22.6. Mustvee ja Raja külas 10 eluloointervjuud (8 koos Leen Rahnuga, 1 Tanel Murrega), 4.–10.7. Narvas 11 eluloointervjuud (9 koos Maris Rosenthaliga, 1 Jaanus Sillaverega), 19.9. Narvas 1 eluloointervjuu, 21.9. Peipsiääre vallas Mustvees 2 ekskursioonilindistust; Maris Rosenthal litereeris 12 elulugu, Eevi Astel kogus Tartu elanik Juta Tombergilt 45 tarbeeset 1930. aastatest ja Kristi Grünberg legendeeris 2004. aasta Narva ja Peipsiääre valla fotod.

Teemal „Nõukogude Eesti kaasaja dokumenteerimine Eesti Rahva Muuseumis” tegi Karin Konksi 3 intervjuud ERMi endiste ja praeguste töötajatega.

Läänemaal Ridala vallas toimunud välitöödel osalesid 20.–30. juulini Liisi Jääts ja Kristel Rattus. Salvestati 14 intervjuud.

Karula rahvuspargis toimunud traditsioonilise ehituse koolitusel ja selle jäädvustamisel 10.–11. septembril osalesid Kristel Rattus ja Liisi Jääts (viimane pidas ettekande).

Kristel Rattus tegi 6 intervjuud näituse „Kuue samba kutse. Naisena ülikoolis” jaoks, andis üle naisüliõpilaste mälestused (101 lk).

Riina Reinvelt tegi kevadel Tartus ja Tallinnas intervjuusid endiste naisüliõpilastega, 4.–10. ja 13.–22.7. Narvas eluloolisi intervjuusid, fotosid, oli 1.–10. juulini teemal „Narva lood” välitöödel Narvas (juhendas Jaanus Sillaveret ja Diana Grahhinat).

Piirissaarel oli juunis koos Tartumaa Muuseumiga ja Kultuurkapitali toetusel teadur-kuraator Piret Õunapuu.

Valgamaal ja Võrumaal olid 3.–6. novembrini teemal „Eesti talu interjöö ja eksterjöö” teadur-kuraatorid Vaike Reemann ja Piret Õunapuu ning fotograaf Anu Ansu.

Tiina Tael andis üle ERMi Sõprade Seltsi üritustel tehtud 79 fotot ja Tartu Hansapäeval tehtud 358 fotot.

Varasemast andis Indrek Jääts üle Krimmi eestlaste juurde toimunud reisi käigus (3.–14.9.2004) tehtud 82 fotot, Art Leete Komi-Peterburi reisikirja 14 lk-l, Kristi Grünberg 1.–9.7.2004 vanausuliste külades tehtud 67 fotot, Kristi Grünberg, Karin Konksi (Austa) ja Virge Laaneste 16.–26.8.2004 Narvas tehtud 165 fotot, Piret Õunapuu 4.–7.7.2004 Piirisaares tehtud 144 fotot, Riina Reinvelt 16.–26.8.2004 Narva välitöödel tehtud 121 fotot ja 2004. aasta alguses Saaremaalt kogutud esemekogu (312 eset).

Välitööde tulemusena võeti vastu 312 eset, 14 lk välimärkmeid, 91 016 fotot, 101 lk teatmematerjali.

KORRESPONDENTIDE VÕRK

Korrespondentide võrgu tööd korraldas ja juhendas Tiina Tael. Seisuga 12.12.2005 (arvestades kaastööd viimase kolme aasta jooksul) oli ERMil 331 kirjasaatjat, neist uusi 26. Surm viis kaastöötajate perest (teadaolevatel andmetel) neli kirjasaatjat: Tanni Kents 21.1., Helmi Kont 25.4., Kaljo Odar 16.4., Lembit Saulep 27.2.

Kirjasaatjate võrgus on välja arvatud 218 kirjasaatjat (kontakt katkenud elukoha muutuse, vanuse vm põhjusel).

Korraldati **47. teatmematerjali kogumise võistlus**, mille pea-teemad olid „**Ajakirjandus ja meediakasutus**” ning „**Inimene ja keskkond kaasaja Eestis**”. Koguti ka andmeid küla ajaloo uurimise kohta. Võistlusele laekus 292 tööd 309 autorilt 5862 lk-l. Teemal „Ajakirjandus ja meediakasutus” laekus 85 tööd (1628 lk), teemal „Inimene ja keskkond kaasaja Eestis” 67 tööd (1155 lk) ning vabateemalisi töid oli 140 (3079 lk), neist vastuseid varasematele küsimuslehtedele 64. Töid vaatas läbi hindamistoimkond koosseisus Terje Anepaio (esimees), Toivo Sikka, Tiina Tael, Kristel Rattus, Pille Runnel ning Ellen Värv. Kokkuvõtteid tehti XIII kirjasaatjate päeval 29. septembril Raadil, kus osales 85 kirjasaatjat. Peapreemiad pälvisid Silva Jõulu, Gunnar Kaasik ja Manivald Müüripeal teemal „Ajakirjandus ja meediakasutus”, Hans Uba teemal „Inimene ja keskkond kaasaja Eestis” ning Elmar Joosep teemal „Laidoneri mõisa karjamaast Merivälja aedlinnani”. (Täpsema laekunud võistlustööde ning tulemuste ülevaate annab ERMi Sõprade Seltsi väljaande „Lee” 12. number).

Kuulutati välja 48. teatmematerjali kogumise võistlus, mille pea-teemad on „Isik ja võim. Kokkupuuted võimuesindajate ja ametiasutustega” ning „Lemmikloom”.

Küsimuskavale „Küla ajaloo uurimine”, mille koostas TÜ magistrant Lembi Sepp, laekus 18 vastust (127 lk).

Seoses näitusega „Kuu samba kutse. Naisüliõpilasena ülikoolis” korraldati teemakohane teatmematerjali kogumise võistlus (küsimustiku „Naisüliõpilasena ülikoolis” koostasid Kristel Rattus ja Riina Reinvelt jaanuaris), millest tehti kokkuvõtteid näituse avamisel oktoobris. Võistlusele laekus 60 tööd, parimad tööd olid Lembe Laanestilt, Helju Viireselt, Laine Rasina-Ruubelilt, Irene Karpalt ja Velda Sibulalt.

KOGUD

Kogude suurus. 1. jaanuaril 2006 oli kogudes **1 200 322 ühikut**. Kokku kasvasid kogud 14 142 ühiku võrra. Museaalide soetamiseks kulutati 134 581,76 krooni esemetele, fotodele ja videokogule ning 42 479,96 krooni raamatutele.

Esemekogu täienes 824 esemega. Suuremad annetused ja ostud olid Toomas Konsenilt pudelite kogu (138), Saaremaalt Valeria Jur-

katame pärand – 312 eset (20. sajandi tarbeesemed ja rõivastus), Mai Tederilt 34 eset kööginõusid ja rõivastust peamiselt 20. sajandi teisest poolest, Ethel Elorilt Ambla tanu ja Risti käiste koopiad, Maret Hamburgilt 1930. aastate käsitöö kogu 171 eset (valmistaja Amarta Rosalie Lüüs), Christi Küttilt etnograafiliste vaipade ainetel valmistatud vaibad.

Esemekogudest arvati välja 162 eset (134 A-kogu ja 28 D-kogu eset).

Seisuga 1.1.2006 oli ERMi esemekogus 132 531 eset:

Kogu	Juurdekasv	Kogu suurus
A-kogu	809	99675
B-kogu	3	9694
C-kogu	4	2825
D-kogu	4	19188
K-kogu	4	1149
Kokku	824	132 531

15.3.–30.4. toimus kunstikogu inventuur, mille käigus täpsustati kogu suurus vastavalt inventarinumbritele. Varem arvestati inventarinumbrite alanumbrite all olevad ühikud kunstikogu puhul kui iseseisvad museaalid.

ARHIIV

Käsikirjaarhiiv. Etnograafilises arhiivis (EA) oli 31.12.2005 seisuga **848 kirjeldust 96 183 lk-l** (juurdekasv 1 kirjeldus 101 lk-l). **Topograafilisse arhiivi (TA)** võeti vastu 2 päevikut (371 lk). Seisuga 12.12.2005 oli TA-s **940 päevikut 49 190 lk-l**. **Sanitaar-topograafilises arhiivis (San. Top)** oli **370 üksust 10 304 lk-l**. **Korrespondentide vastuste arhiivi (KV)** laekus küsimuslehtede vastuseid 386 tööd (8201 lk). Seisuga 31.12.2005 oli KV-s **1198 köidet 481 324 lk-l**.

Fotokogusse laekus 13 seeriat 2989 fotoga (sh 906 negatiivi, 3002 digifotot, 73 paberfotot). Välja arvati 61 paberfotot (muuseumile jäid digikoopiad). Seisuga 31.12.2005 oli fotokogus **211 253 fotot, 161 327 negatiivi, 12 723 digifotot ja 201 453 paberfotot**.

Filmiarhiivis juurdekasvu ei olnud. Seisuga 31.12.2005 oli arvel **51 filmi**.

Videoarhiivis võeti vastu 154 filmi. Seisuga 31.12.2005 oli videoarhiivis arvel **812 filmi**.

Joonistekogus võeti vastu vastu 2 joonist. Seisuga 31.12.2005 oli **etnograafiliste jooniste (EJ) kogus 22 331 lehte 51 4857 üksikjoonisega ja muuseumiesemetest tehtud jooniste (MJ) kogus 3029 lehte 4886 üksikjoonisega**.

Raamatukokku laekus 505 trükist, sh ostuna 143, vahetusena 123, muul moel 239. Seisuga 31.12.2005 oli raamatukogus arvel **32 093 trükist**.

Kogude korrastamine

KVIS ja MuIS (muuseumide infosüsteem). Esemekogus kataloogiti KVISi 1039 eset – Piret Õunapuu 173, Ellen Värv 159, Kristel Rattus 146, Vaike Reemann 133, Reet Piiri 130, Svetlana Karm 122, Indrek Jääts 96, Liisi Jääts 58, Pille Runnel 22.

Retrospektiivselt sisestati peakataloogi järgi 775 eseme kirjeldus (Maris Rosenthal 580, Kristi Grünberg 195). Maris Rosenthal seostas 33 000 eseme kujutise KVISis koos tehnikute Maarja Klaasi ja Maarja Kukega.

Riina Reinvelt osales MuISi sõnastike töögrupi töös, koostas kogude korraldamise eeskirja ning kogude kasutamise ja kopeerimise hinnakirja (mõlemad kinnitati 31.3.) ja kogumispoliitika projekti.

ERMi soome-ugri kogudes juhendas Svetlana Karm vepsa, handi ja mansi kogude läbitöötamise projekti. Kogudega tegelesid Denis Kavinov (vepsa), Nadežda Griškina (handi ja mansi) ja Jekaterina Vozelova (handi) – tehti tabelid, kus on märgitud eseme nimetus eesti, vene ja kohaliku keeles, kust ese saadud või pärineb, etniline grupp, info eseme kasutamise kohta (pidulik, argipäevane jm). Sisestati 1012 vepsa, 681 handi ja 80 mansi eset.

Magasineeriti seoses uue mööbli, karpide, kogude süstematiseerimise ja juurdekasvuga 744 eset (Kaie Kukk 388 – rõivastus, kultuuriloolised esemed; Maire Kuningas 245 – laudlinad, linikud, põlled, pearätikud; Eevi Astel 111 – metalli-, kultuuriloo- ja kunstikogu

esemeid). Tekstiilikogus toestas ja pakkis Maire Kuningas 116 eset, metallikogus varustas Eevi Astel numbrisildiga 470 eset.

Väärismetallikogus võttis Eevi Astel arvele 17 eset. Kogu suurus on 4304 eset.

Kunstikogus tegi komisjon koosseisus Riina Reinvelt (esimees), Eevi Astel ja Maris Rosenthal 15.3.–30.4. inventuuri.

Raadi hoidlate ehitusega seoses jätkus kolimine ja kogude magaseerimine. Tehti täpsustusi hoidlate III ja IV järgu kogude mööbli tellimisel ja paigaldamisel, pakiti 994 võõrrahvaste eset jm (H 84), pakiti kõik Pauluse kirikus olevad esemed (mööbel, sepatöö, kultuuriloolised esemed jm); kolimise ettevalmistamiseks varustati numbrisiltidega 3014 puitset Veski tänava hoidlas; Raadi hoidlates magasineeriti tekstiili- (70 eset), puidu-, metalli-, naha-, keraamika-, kivitöödega seotud tööriistad (3251), elamusisustus (1354); Veski tänava hoidlast Raadile viidud esemetest magasineeriti õõnesnõud (241) ja küüpipe kogu (165). Nimetatud töid tegid Riina Reinvelt, Eevi Astel (üldkorraldaja), Kristi Grünberg, Maris Rosenthal, abistasid Maire Kuningas, puidukonservaatorid ja säilitajad.

Esemete kolimine Pauluse kirikus olnud hoidlast lõpetati 12.8.

Deposiitide tagasinõudmine teistelt muuseumidelt: Tartu Linnamuuseum (1967. aasta deposiit, teatasid 2 museaali kadumisest), Järvamaa (end Paide) Muuseum (1967. aasta deposiit, tagastasid 1 museaali), Vilde Muuseum (1977. aasta deposiit, tagastasid 2 museaali), Mahtra Talurahvamuuseum (1965. ja 1970. aasta deposiit, tagastasid 5 museaali), Teatri- ja Muusikamuuseum (1961. aasta deposiit, tagastasid 1 museaali).

Konserveerimislaboris ja labori vahendusel korrastati 1160 eset, sh 33 eseme konserveerimisel osales kaks ja kolme eseme konserveerimisel kolm konservaatorit; vormistati 52 konserveerimisprotokollit.

Metallikonservaator Rein Olli konserveeris 284 eset ja eseme metalldetaili, sh 21 töömahukat protokollitud tööd.

Tekstiilikonservaatorid konserveerisid 654 eset: Laili Kuusma 244 (sh 141 pestud eset, 17 töömahukat tööd, neist 8 protokollitud); Inge Tuvike 208 (sh 149 pestud eset, 21 töömahukat tööd, neist 7 protokollitud), Maie Alumaa 163 (sh 100 pestud eset, 24 töömahukat tööd, neist 15 protokollitud); Tatjana Enok 39 tripitatud, vutlarisse pakitud seelikut, neist neli parandati.

Puidukonservaatorid konserveerisid/restaureerisid 99 eset: Roland Suits 50 (sh 5 töömahukat tööd), Arvi Trigel 27 (sh 8 töömahukat tööd), Indrek Tirrul 22 (sh 10 töömahukat tööd).

Nahakonservaator Enno Rennit konserveeris 150 eset (sh 7 töömahukat tööd, neist 1 protokollitud). Ülle Vahar konserveeris 7 eset. Tatjana Enok signeeris 839 eset.

Roland Suits valmistas koopiaid järgmistest kanneldest: Risti A 509: 5969 püsinäitusele originaali väljavahetamiseks, Setumaa 18573 seoses Riia konverentsi stendietekandega; Laili Kuusma valmistas Halliste lipsu A 671: 14 koopia koolinädala ekspositsiooni tarbeks.

Roland Suits valmistas A. Th. von Middendorffi kogust pärit nooltele neli spetsiaalset tugialust, Indrek Tirrul ja Arvi Trigel valmistasid tugiraame kappidele ja vankritele.

Enno Rennit puhastas novembris hooldussüsteemiga Kirby Raadi hoidlates nr 18 ja 19 säilitatava pehmemööbli; Ülle Vahar ja Enno Rennit vaatasid läbi ja hindasid C2 kogu esemete seisundit; Ülle Vahar mõõtis koos Jüri Karmiga Raadi hoidlate kliimat. Seoses Raadi hoidlate mikrokliima jälgimissüsteemi kavandamisega tegid Jüri Karm ja Ülle Vahar mikrokliima kiirmonitooringut 15 hoidlas (11., 16. ja 30. 3.)

Ennistuskotta Kanut anti konserveerimiseks neli võõrrahvaste kogu museaali.

Säilitajad kontrollisid ja puhastasid püsihoolduse käigus 77 230 eset (tekstiilihoidlas Malle Oras 20 369 ja Viive Kala 11 867 eset, Raadi hoidlas Liina Jürgenson 18 521 ja Sirje Laar 18 166 eset). Tekstiilihoidlas pakendas ja magasineeris Eve Kasearu ümber 8307 eset.

Arhiiv. Vaike Kajak pagineeris ja valmistas köitmiseks ette 28 KV köidet ning sisestas retrospektiivselt KVISi 10 262 etnograafilist joonist (EJ 246–478).

Tiina Tael kirjeldas KVISi 2005. aastal laekunud kirjasaatjate kaastöid: küsimuslehtede vastused, võistlustöid jm kaastöid – 386 kirjeldust ja registreeris retrospektiivselt 73 KV köidet (6711 kirjeldust).

Fotokogus võttis Kairi Kaelep vastu 10 fotoseeriat 2012 fotoga, pakkis ümber E. Witoffi klaasnegatiivid (seeriad ERM Fk 439: 1–607), korrastas Ernst Jaaksoni slaidikogu, pakkis ja legendeeris KVISi Heinrich Riedeli klaasnegatiivide kogu ja Ali Kikase toodud

setu klaasnegatiivide kogu – kokku 674 fotot. Ange Vosman kirjeldas KVISi retrospektiivselt 35187 fotot (470 seeriat). Tiina Tael kirjeldas KVISi kirjasaatjatelt 386 fotot ning enda pildistatud 496 fotot ERMi Sõprade Seltsi ja Hansapäevade 2005 üritustelt. (Vt ka välitööd: üleantud fotod.)

Fotokonservaator Jüri Karm jätkas Viktor Salmre slaidikogu konserveerimist (987 ühikut – 25 mustvalget repronnegatiivid diaposiitividest ja 962 värvidiapositiivi; lisana 11 mustvalget positiivkujutisega kontaktkoopiat), konserveeris „B. Pilvre vanaisa kogu” (u 300 filmirulli, 1950. aastad) 179 rulli, kokku 3938 üksikkaadrit (neist värvinegatiive 382, mustvalgeid negatiive 3556); puhastas „Umbleja kogu” 19 klaasnegatiivi ja „Setu kogu” 600 mustvalget klaasnegatiivi (sh pakkis ajutistesse ümbrikutesse); hindas koolitegelase Elmar Einasto (Eisenschmidt) (1895–1976) negatiivikogu ja fotosid selle omandamiseks ERMile (koguarv kuni 1000).

Video- ja filmiarhiivis vaatas Ange Vosman läbi kuus videofilmi ning kirjeldas KVISi (154 üksikkirjeldust) ning osales video- ja filmiarhiivi Raadi hoidlasse kolimisel.

Raamatukogus võttis Maris Jaagosild arvele 505 eksemplari (neist ostuna 143, vahetusena 123 ja muul moel 239), kataloogis koos tehnik Kristiina Sulbiga raamatukogu elektroonilisse andmebaasi Urram 6702 teavikut (10 936 eksemplari). Kokku on Urramis sisestatud 9451 teavikut (14 438 eksemplari – 44% muuseumi raamatukogust). M. Jaagosild komplekteeris köitmist vajava perioodika ja raamatud (ajakirju 20, raamatuid 10 aastakäiku), vahetas raamatuid u 60 partneriga ning valis trükiseid Arved Lutsu raamatukogust.

Ajaleheväljalõigete kogu täiendas bibliograaf Piret Jõgisuu lapsehoolduspuhkusel viibimise tõttu valvur Aili Tamm, kes lisas kogusse 74 ERMi-teemalist artiklit, Eesti muuseumide ja museoloogia kohta 155 artiklit ning etnoloogia, kultuuri ja ajaloolistel teemadel 253 artiklit.

Kogude kasutamine

Esemekogus oli 333 laenutajat, 140 kogudega tutvujat, kellele laenutati 4485 eset (tekstiili-, nahkesemeid 1787, puit-, keraamikasemeid, mänguasju jm 351, metallesemeid 318, kunsti- ja kultuuri-

loolisi esemeid 1150, soome-ugri esemeid 584, võõrrahvaste esmeid 295). Kataloogimiseks laenutati lisaks 707 eset. Kogusid tutvustati 12 korda (Eevi Astel 11, Kaie Kukk 1).

Õppepraktikal või teadustööl oli kogude kasutajaid Tartu Ülikoolist 29, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemiast 20, Tartu Kõrgemast Kunstikoolist 12, Tallinna Ülikoolist 6, Eesti Kunstiakadeemiast 7, Euroülikoolist 1, Petroskoi Ülikoolist 1, Sibeliuse Akadeemiast 1, Ajaloo Instituudist 1 ning Rannu Keskkoolist 13, Kanepi Gümnaasiumist 4, Ruhnu Põhikoolist 1, Tartu Tamme Gümnaasiumist 1, Puka Kunstikoolist 1.

Kogusid kasutasid ka kümne muuseumi töötajad (Eesti Maanteemuuseum, Hiiumaa Muuseum, SA Virumaa Muuseumid, TÜ Kunstimuuseum, Obinitsa Seto Muuseum, Liivi Muuseum, Jõgeva muuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Tartu Linnamuuseum ja Eesti Spordimuuseum).

Mitmesugustest seltsidest, klubidest jm oli 64 kasutajat (Tartu rahvarõivaste valmistajate kool – 34, Rahvakultuuri keskus 5, EKA projekt ”Käsitööga tööle” 4, Tartu Restauraatorite Klubi 2, Paide vallavalitsus 2 kasutajat ja á 1 - Viru-Nigula Hariduse Selts, Varbla valla käsitööselts, Puurmani valla kodulooselts, OÜ Saarakiri, Kesk-Eesti Käsitööselts, RKS Leigarid, Eesti Maa-amet, OÜ Waltmann print, Viru Käsitöö Salong, AS Aravete Kütus, Antoniuse Gild, kirjastus Tänapäev, ajaleht Postimees, OÜ Schenkenberg, Eesti Kaitseväävõrkester, Vastseliina Rahvamaja, Parksepa Käsitööselts).

Svetlana Karm tutvustas ERMi soome-ugri kogusid tudengitele oma loengusarja raames, muuseumi konverentsi külalisele Aleksei Zagrebinile, muuseumipedagoogika seminaris osalejatele ning mari ja tšuvaši tekstiilikogu marilanna Iraida Stepanovale ja Eesti Tšuvaši Kultuuriseltsi esinaisele Iraida Zahharovale oktoobris.

Kairi Kukk, Kristi Grünberg ja Eevi Astel valisid esemeid pildistamiseks kirjastuse Tänapäev väljaandel ilmunud raamatule ”Eestiaegsed asjad” ja kirjastamisel olevale raamatule ”Nõukogude kool”.

Kogude ja muuseumiga tutvus Tartu õppereisi käigus Soome Rahvusmuuseumi (Kansallismuseo) ja Muuseumiameti (Museovirasto) töötajate grupp 3.–4.10.

Arhiivi ja raamatukogu lugemissaalis käis 564 külastajat (külastajatepäeviku alusel). Laenutati 715 KV (korrespondentide vas-

tuste arhiiv) köidet, 287 EA (teatmematerjal) köidet, 389 TA (välitöömärkmete) päevikut, 10 981 EJ (etnograafiliste jooniste kogu) joonistelehte, 6 MJ (muuseumiesemete jooniste kogu) joonist, 2 SanTop päevikut (sanitaar-topograafiline arhiiv), 54 058 fotot ja 270 negatiivi, ERMA (ametiarihiiv) 14 toimikut, raamatukogus oli 855 laenutust.

Õppepraktikal viibisid Treffneri Gümnaasiumi õpilased (praktika juhendaja Kairi Kaelep). Fotokogus viibis praktikal TÜ üliõpilane Maarja Klaas (juhendaja Kairi Kaelep). Arhiivi, fotokogu ja raamatukogu tutvustati 12 grupile (Tiina Tael 8, Kairi Kaelep 2, Maris Jaagosild ja Vaike Kajak kumbki 1 korral).

Videoteegis laenutas Marietta Aardam 183 filmi 2126 vaatajale.

Teistele muuseumidele, asutustele, organisatsioonidele **deponeeriti** 131 museaali: SA Virumaa Muuseumid 31, Eesti Kunstiakadeemia 24, TÜ Kunstimuuseum 20, Tartu Mänguasjamuuseum 18, EV Välisministeerium 11, A. H. Tammasaare Muuseum 5, Ennistuskoda „Kanut“ 4, korp! Ugala 3, Tartu Restauraatorite Klubi 3, Viljandi Muuseum 2, Baeri Muuseum 2, korp! Revelia 2 ja á 1 – Tallinna Ülikool, Pärnu Muuseum, korp! Vironia, Tartumaa Muuseum, Tartu Linnamuuseum, kaubanduskeskus Eeden), väljaspool ERMi näitusemaja toimunud ERMi näitustele deponeeriti 788 museaali.

FOTOTÖÖD

Fotograafid tegid kokku 12 337 pildistust (neist originaalfotosid 11 383, reprodid 954): Arp Karm 6428 (originaalfotosid 5946, reprodid 482) ja Anu Ansu 5909 (originaalfotosid 4570, reprodid 1339). Skaneeriti 13 378 fotot (Aivar Jakobson 11 664, neist Viktor Salmre kogust 1193, Arp Karm 1040, Anu Ansu 674). Koopiaid ja pilditöötlusti tehti 2832 (Arp Karm 1802 ja Anu Ansu 1030).

FILMITÖÖD

Filmi- ja videotehnik Maido Selgmäe tootis ETVsse järgmised TV reklaamklipid (á 20 sekundit): „Seto Kirä'. Kirä' omma' kirjolitsõ”, „Põhjamaine tunnetus”, „Mööbel. Uksed, Pööning”, „Elupaik – pärandmaastik. Karula inimesed ja loodus”, „Viinapuuväät – maasikakiri II”, „Saage tuttavaks” – A. Th. v. Middendorff”, „Inimnäoline

islam”, „Mäng”, „Kuue samba kutse. Naisena ülikoolis”, „Festival „MaailmaFilm””; digitaliseeris videoarhiivi 141 ühikut (ca 300 h) DVD plaatidele (kasutuskoopia), digitaliseeris Edgar Saare audiokogu (44 audiokassetti, ca 60 h) ja alustas süstemaatilist audiokogude digitaliseerimist (Karula välitööde materjal), osales audiovideokogude konverentsil „Pan-Baltic Images: Reaching Out To The World. An international seminar of archival and applied science in the media” Riias 14.–17.10.

Valmis film „Naistudeng” (34 min; autorid Madli Lääne ja Riina Reinvelt; filmivõtted Maido Selgmäe) ja näituse „Inimnäoline islam” DVD.

Projekti „Emajõe hansalodi” raames filmiti lodja ehitust 19 korral Tartu Lodjakojas ja Võrtsjärve ääres Kalma külas.

Jooksvat kroonika filmiti 50 kassetti (á 1 h).

Maido Selgmäe tegi veel MaailmaFilmi festivali tehnilise installatsiooni ning näituse „Elupaik – pärandmaastik. Karula inimesed ja loodus” helikujunduse.

Filmi- ja videokogud koliti Veski tänava peahoonest Raadile, kus jääkeldri hoones seati sisse tööruumid.

KULTUURHARIDUSTÖÖ JA MUUSEUMIPEDAGOOGIKA

Ajalehtedes ilmus kuuelt ERMi töötajalt (Agnes Aljas, Indrek Jääts, Jüri Karm, Merli Kleinert-Sild, Pille Runnel, Piret Öunapuu,) 17 artiklit ja teistelt autoritelt üle saja ERMiga seotud artikli.

Televisioonis esines neli töötajat (Vahur Puik, kes Poola Televisioonis kõneles näitusest „Johannes Pääsuke. Mees kahe kaamera-ga”; Terje Puistaja ja Marietta Aardam ning Riina Reinvelt), **raadios** kaheksa töötajat (Marietta Aardam, Terje Anepaio, Diana Grahina, Indrek Jääts, Terje Puistaja, Kristel Rattus, Riina Reinvelt, Virvel Tuubel). Pille Runnel andis intervjuusid ajakirjandusele seoses filmifestivaliga.

ÕPPETÖÖ

Tartu Ülikoolis pidasid loengukursuse Terje Anepaio Balti Õpingute keskuses („Estonian Culture”, koos Art Leetega), Indrek Jääts etnoloogia õppetooli juures („Soome-ugri kultuurid”), Svetlana

Karm („Udmurdid“), Pille Runnel ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonnas („Infoühiskond ja uus meedia“; juhendas nelja üliõpilase bakalaureusetööd), Riina Reinvelt pidas TÜ Narva Kolledžis kursuse „Kodu-uurimise alused” raames loengu „Mälestuste kogumine” (7.4.). TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias pidas Eve Kasearu loengu 14.11., Reet Piiri loengud linase materjali kasutamisest rõivastes 20.10., ülevisetest 26.9., rahvarõivastest 1.4., Vaike Reemann rahvakunsti valikkursuse ja Riina Reinvelt kursuse ”Muuseumitöö alused”. Piret Õunapuu retsenseeris Triin Visseli bakalaureusetööd „Puit katusekattematerjalina eesti taluarhitektuuris 19. saj. teisest poolest kuni 20. saj. esimese pooleni”.

TÜ Narva Kolledžis retsenseeris Virve Tuubel Mare Kaljumäe magistritööd „Välitunnid loodusõpetuses II kooliastmes”; samuti retsenseeris ta TÜ kasvatusteaduste üliõpilase Eve Jaaksoni bakalaureusetööd „Õpilastele sisendamist vajavad väärtused tänapäeva Eestis õpetajate hinnangul”. TÜ Avatud Ülikoolis juhendas Virve Tuubel Eve Savolaineni magistritööd „Tartu muuseumid turismi sihtkohana” (kaitsmine 2006).

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis pidas Vaike Reemann rahvakunsti aluste loengukursuse ja võttis osa diplomitööde aruteludest. Piret Õunapuu retsenseeris Tartu Kõrgemas Kunstikoolis Triin Tammanni diplomitööd „Rekonstruktsioon – kas õige või vale?”.

Tallinna Ülikoolis luges Indrek Jääts loengukursust „Sissejuhatas soome-ugri etnoloogiasse”.

Tartu Teoloogia Akadeemias pidas Piret Õunapuu loengukursust „Eesti etnoloogia” ja juhendas Katrin Trükmanni bakalaureusetööd „Surmaga seotud uskumustest ja tavadest eesti rahvakultuuris”.

Eesti Kunstiakadeemias juhendas Jüri Karm koos Vilja Sillamaaga (Ennistuskoda Kanut) Merilis Sähka bakalaureusetööd „Eesti Ajaloomuuseumi negatiivikogu kolm autokroomplaati interjööriavatega u. 1907–1932” ja Reet Piiri pidas loengu „Eesti rahvarõivad” moeriala tudengitele 7.10.; Kristjan Raba pidas EKA restauraatorite koolis museoloogia kursusele loengu teemal „Kultuuritööstus ja muuseum”. Ellen Värv oponeeris Tiiu Muru magistritööd „1875–1914. aastate moerõivad Eestis” EKA Kunstiteaduste Instituudis. Piret Õunapuu oponeeris Christi Küti magistritööd „Lääne-Eesti pulmavaibad – etnograafiline aines, pedagoogiline ja loominguline

aspekt”. Sügisest 2005 osales Virve Tuubel Eesti Kunstiakadeemia koordineeritud projekti „Käsitööga tööle!” käivitamisel.

Tartu Rahvaülikoolis andis maalitunde Jane Liiv.

Eesti Põllumajandusülikoolis juhendas Virve Tuubel Eve Lõo bakalaureusetööd „Ajaloolis-kultuurilised väärtused Peipsiääre vallas Varnja aleviku näitel”.

LOENGUD JA ÜRITUSED

ERMi Sõprade Selts korraldas aasta esimesel poolel viis ERMi ja rahvakultuuri tutvustavat teabepäeva 580 kuulajale (Tamsalu Gümnaasiumis, Sillamäe Kutsekoolis, Petseri II Keskkoolis, Sillamäe Muuseumis) ja kolm rahvakalendri tähtpäevi tutvustavat üritust Raadil, Ihastes ja Annelinnas (koostöös Eesti Spordimuuseumiga) – „Jüripäeva toimetused Raadi mõisas” 23.4., „Jaanipäev Ihaste Ratsaspordi- ja Vabaajakeskuses” 22.6., „Mihkclipäev” Anne kanali ja Emajõe vahelises pargis 25.9., jõuluõhtu Ülenurmel Eesti Põllumajandusmuuseumis 21.12. ning ühe õppereisi. Kokku osales ERMi Sõprade Seltsi organiseeritud üritustel 16 900 inimest.

Seltsi aastakoosoleku ja traditsioonilise rahvakalendri tähtpäeva tähistava ürituse „Jüripäeva toimetused Raadi mõisas” raames avati Raadil uues näitusesaalis kaks näitust ning 30. septembril Sillamäe Muuseumis seltsi ja ERMi koostöös näitus „Eesti rahvariided” (vt näitused).

9. juulil toimus Raadil konverents „Tartu maakond ja Kesk-Soome lään – 15 aastat koostööd” ning uuendatud koostöölepingu allakirjutamine. Kohal olid Kesk-Soome maakonna valitsuse esimees Helena Pihlajasaari, Viitasaari linnapea Jouko Räsänen, linnavolikogu liige Sirpa Pekkarinen ja 11 valla esindajad Soomest ning regionaalminister Jaan Õunapuu, endised maavanemad Robert Näraska, Kalju Koha, maavanema kt Tõnu Vesi, Tartumaa vallavanemad.

Klubi Maremark korraldas rahvusvahelise sukeldujate ühenduse AWARE päeva raames 17. septembril Raadi järve puhastamise, kus osales 200 vabatahtlikku, kellest ligi poolsada käis vee all prahti jahtimas. Järvest ja kallastelt korjati kokku ligikaudu 5 tonni rämpsü.

15. detsembril toimus Raadi mõisa kaminaruumis Maanteeameti korraldamisel seoses Narva mnt taastusremondiga lepingu allakirjutamine.

Korraldati 241 erinevat ERMi üritust (muuseumipedagoogilised programmid, loengud jne) (osalejaid 3077), muid üritusi 206 (osalejaid 8955).

Kuni 2005. aasta maini oli ERMi ning Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu jätkukursus „Eesti rahvarõivaste valmistamine: ülerõivad” (loengud ja praktilised näpunäited rahvarõivaste valmistamisest, korraldaja Margit Reinukubjas). Alates septembrist 2005 toimus kursus „Eesti rahvarõivalise komplekti valmistamine” (loengud ja praktikumid; ERMist töögrupis Reet Piiri, Kaie Kukk ja Maire Kuningas).

Näitusemajas toimusid järgmised üritused. **Regulaarsed programmid** olid „**Talupoja tubased tööd**”, „**Poistele puudest ja puidust**”, „**Kirju-mirju värvimaailm**”, „**Meie kodu on Eestis**” ja „**Rehetare lapsed**”. Programme „**Vastel-pastel vastlapäev**” (4 korda) ja „**Lihavõtted regilauluga**” (6) korraldasid Marietta Aardam ja Merje Kala. Korraldati järgmised **giidiprogrammid**: **lihavõttekombestikust** (meisterdamise ja mängudega, täideti töölehte, läbiviijad giid-muuseumipedagoogid Virve Tuubel, Jaanus Sillavere, Diana Grahkina), **koolinädalate programm** (töölehega; Virve Tuubel, Diana Grahkina, Jaanus Sillavere), **mardi-kadri giidiprogramm** meisterdamisega (giidid), **giidiprogramm näitusel „Viinapuuväät-maasikakiri II”** (töövihikuga; giidid).

Püsinäitusel korraldati **mardi- ja kadrietendused** põhikooli ja väikelaste gruppidele (Marietta Aardam, Terje Puistaja, „Mardimäng” 2., 4., 10. ja 11.11.; „Mardistaap” 9.11.; „Kadrimäng” 17., 18., 22., 23. ja 25.11.; „Kadri õpituba” 24.11.). Veel toimusid **jõuluprogramm peredele, asutustele** (Virve Tuubel, Diana Grahkina), „**Jõuluootuse tare**” 11.12. (Terje Puistaja, Marietta Aardam), „**Jõulumäng**” 14., 15., 16. ja 19.12. (Terje Puistaja, Marietta Aardam), „**Koolidevaheline võistujoonistamine**” 13.12. (10. aastapäeva üritus, kingitused Tartu Kaubamajalt), **ERMi laste jõulupidu** 18.12.

Koolidevaheline võistujoonistamine püsinäitusel toimus 14.12., koolide esindajate ülesandeks oli valida püsinäituselt üks ese ja kasutada seda jõuluteemalisel pildil (läbiviijad Marietta Aardam, Terje Puistaja, žüriis osalesid Jane Liiv, Virve Tuubel, Agnes Aljas, Kristjan Raba ja Tiina Konsen (Tiigi Seltsimaja)). Auhindadega toetas Tartu Kaubamaja.

Näitusemajas toimusid ka Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu korraldatud **konkursi „Eesti-keha-kate” infopäev** 14.1. ja **Tartu Kõrgema Kunstikooli mööbliosakonna juubelikonverents „Mööbel läbi aegade”** 5.3. (vt ka teadusüritused), näituse **„Mööbel. Uksed. Pööning” seminar** 18.1. ja **kaks restaureerimisalast praktikumi** märtsis (juhendajad A. Hermann, R. Papsen Tartu Kõrgem Kunstikool), **rahvusvaheline fotodokumentalistika ümarlaud** 2.5. (MaailmaFilmi festivali programm; esinesid Eha Komissarov Eesti Kunstimuuseumist, erakoguja Aleksander Dormidontov, Riina Reinvelt, Ly Lestberg Eesti Kunstiakadeemiast, Peeter Linnap TKKst. Koostöös fotoajakirjaga Cheese ja Tartu Kõrgema Kunstikooliga) ja **MaailmaFilmi festival** 3.–8.5. (filmid, „Eesti lugude” sarja ümarlaud koostöös ETV ja Eesti Filmi Sihtasutusega – esinejad Ilmar Raag (ETV), Kristiina Davidjants (EFSA), Liina Triškina ja Madli Lääne; antropoloogilise dokumentalisti Asen Balicki tööde retrospektiiv, vestlused ja seminarid, toetasid Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Tartu LV jt), **MaailmaFilm off-programm** 8.5. (Liivo Niglase dokumentaalfilmi „Tavaline seiklus” rahvusvaheline linastus), **Ferdinand Linnuse päev** 20.5., rahvusvaheline **A. Th. von Middendorffi sünniaastapäevale pühendatud konverents** 18.8. koostöös Saksamaa Liitvabariigi Suurstaatonna ja Baeri Muuseumiga (vt teadusüritused).

Veel korraldati näitusemajas **küünlapäeva tähistamine** 2.2. (kombestikku, mänge, küünlavaha valamist ja traditsiooniliste küünalde valmistamist juhtisid Marietta Aardam, Merje Kala), **Kadrioru Gümnaasiumi filmipäev** 4.2., **Tartu giidide koolitus** 12.3. (Giidide Ühing, korraldaja Virve Tuubel), **Tartu Restaatorite Klubi aastakoosolek** 21.3. (korraldaja Ülle Vahar), näitusel „Mööbel, uksed, pööning” **Eesti Giidide Ühingu seminar** 15.4., **Tartu Üliõpilasselgakoori kontsert** näitusemajas 27.4. Tartu Üliõpilaspäevade raames, **Eesti muuseumipedagoogide õppepäev** 28.4. (koostöös Eesti Muuseumiühinguga), programm **„Nõialood rehetois”** 28. ja 29.4. (M. Aardam, M. Kala), **emadepäeva tähistamine** 8.5. (M. Aardam, M. Kala), **Eesti Tiibeti Kultuuriseltsi filmiõhtu** 11.5., **muuseumipäeva tähistamine** 18.5. (eriprogramm näitustel, vanakraamimüük (korraldaja M. Aardam), **rahvarõivapäev** 29.5. (väljapanek koolituskursuse lõpetajate töödest, esinesid Reet Piiri, Silvi Alliman, Aino Praakli, raamatu „Kindakiri II” esitus), **laste-**

kaitsepäeva tähistamine 1.6. (lastega tegelesid Maaja Kalle, Valve Luuka, Arvi Tragel, Anne Kabel, Marju Paal, Diana Grahina, Kaspar Jassa, Sille Siniavski, Ülle Kärner, Leanne Barbo, Merje Kala), **rahvamuusikakontsert** näitusel „Kaukaasia rahva nägu” 2.6., **doonoripäev** koostöös Tartu Verekeskusega 22.6., **Jane Gingelli keskaja tantsu seminar ja kultuuriajaloo loengud** 11.–12.6., Tartu Kõrgema Kunstikooli kaitsmised ja seminarid 13.–16.6., „**Vetevald läbi laste silmade**” – rahvusvahelise konkursi lõppvooru **auhinnagala** koostöös Peipsi Koostöö Keskusega 27.6., **Põhjamaade silmuskudujate konverents** 28.6. (korraldajad prof Anu Raud ja Virve Tuubel), **õpituba giididele ja kooliõpetajatele „Viinapuuväät ja maasikakiri” töövihiku kohta** 12.9., **hiukandle õpituba** hõimukuu raames 12.10. (koostöös Soome Instituudiga, peasineja Rauno Nieminen Sibeliuse Akadeemiast), **Liivo Niglase filmi „Julgi vägi” esilinastus** 14.10. (kohal peategelane Julgi Stalte), **Reet Ollino batikaraamatu esitlus** 21.10. koostöös kirjastusega, **batika** töötuba lastele 26.10., näituse „Mäng” avamine-kontsert 21.10., **perepäev „Hõimurahva tuba”** (meisterdasid ja mängisid Maarja Vilsar, Kalle Toobal, Marge Värvi, Ülle Kärner, Helen Kõmmus, Merje Kala) 23.10., **Madli Lääne dokumentaalfilmi „Kuue sambe kutse” esilinastus** 27.10. (näituse avamisel). 17.–18.12. toimus TÜ etnoloogia õppetooli seminar koos Kopenhaageni Antropoloogia Instituudiga.

Väljaannete **esitlustest** toimusid 2004. aasta trükiste esitlus aastakonverentsi ajal 14.4., ajakirja „Muuseum” esitlused aasta jooksul (korraldaja Aleksei Peterson ja Eesti Muuseumiühing), albumi „Pulmawärk” esitlus 20.5.

29.11. tutvustasid metalli-, naha- ja tekstiilikonservaatorid oma tööd TÜ üliõpilastele Kurmo Konsa säilitusalase loengutsükli raames; 6.–8.12. tutvus puidukonservaatorite tööga Sascha Unger Saksamaalt. Sonja Merchi (Köln) praktikat 14.11.–10.12. korraldas Virve Tuubel (Leonardo programmi kaudu, vastuvõtja Tartu Haritlaste Liit).

Rahvusvaheliste Hansapäevade staap asus ERMi näitusemajas veebruarist juunini (kultuuriprogrammi ettevalmistus ja proovid). **Rahvusvaheliste Hansapäevade programm ERMi näitusemajas ja kesklinnas** sisaldas eriekskursioone näitusemajja (teadusoskond), pärimus(püst)koja telki ja meetodilist tegevust all-linnas (giidid Vir-

ve Tuubel, Jaanus Sillavere, Diana Grahkina, Kaspar Jassa). ERMi poolt olid projektijuhid Marietta Aardam ja Kristjan Raba.

Soome Instituudi traditsioonilised väärtifilmiõhtud näitusemajas toimusid iga kuu teisel kolmapäeval, korraldaja Pertti Pyhtilä.

MaailmaFilmi õhtute traditsiooni käivitamine koostöös MTÜ Maailmafilmi Ühinguga, korraldajad Taavi Tatsi, Kaspar Jassa, Liivo Niglas, Pille Runnel, Kristjan Raba.

Erinevate loengutega ERMis ja väljaspool esines veel 16 ERMi töötajat: Marietta Aardam, Agnes Aljas, Diana Grahkina, Indrek Jääts, Merje Kala, Svetlana Karm, Kairi Kaelep, Kaie Kukk, Maire Kuningas, Reet Piiri, Kristjan Raba, Vaike Reemann, Riina Reinvelt, Ülo Siimets, Tiina Tael, Lembit Timmusk, Indrek Tirrul, Virve Tuubel, Ellen Värv ja Piret Õunapuu.

KOOSSEIS

2005. aasta lõpus oli ERMis 99 töötajat, neist juhtiv- ja teadustöötajaid 21, konservaatoreid 10.

Tööle võeti Kristiina Sulbi tehnikuna 17.1., Ilona Susi raamatu- pidajana 17.1. ja Ilmar Peil tislerina 1.3. **Teisele ametikohale viidi:** Märt Toom heakorraldajalise ametikohalt mehhaaniku ametikohale 10.1, Maris Rosenthal tehniku ametikohalt koguhoidja ametikohale 1.2., Karin Konksi koguhoidja ametikohalt teaduri ametikohale 31.1. ja Agnes Aljas avalike suhete sekretäri ametikohalt projektijuhhi ametikohale 15.2. Ajutiselt töötasid Liivo Niglas teadur-kuraatorina 1.3.–8.5. ja Maarja Kukk tehnikuna 12.4.–2.9.

Töölt lahkusid tisler Jaan Keerdo 14.2., teadur Laur Vallikivi 28.2., teadur-kuraator Kaur Mägi 31.8., ERMi Sõprade Seltsi sekretär Merli Sild 14.9., giid-muuseumipedagoog Merje Kala 1.11., ürituste organisaator-lavastaja Marietta Aardam 10.11. ja direktor Jaanus Plaat 31.12.

ERMi juhatusse kuulusid 31.12.2005 seisuga direktor Jaanus Plaat, teadusdirektor Terje Anepaio, peavarahoidja Riina Reinvelt, majandusdirektor Ülo Siimets, näitusemaja juhataja Kristjan Raba, teadussekretär Toivo Sikka, paarhivaar Tiina Tael, konserveerimislabori juhataja Ülle Vahar, vanemkoguhoidja Eevi Astel.

ERM jaotus neljaks osakonnaks, mida juhivad asedirektorid: teadusdirektor Terje Anepaio, näitusemaja juhataja Kristjan Raba, pea-

varahoidja Riina Reinvelt ja majandusdirektor Ülo Siimets. Lisaks oli direktor Jaanus Plaadi otsealluvuses neli töötajat: direktori sekretär-personalijuht Marianne Pruks, pearaamatupidaja Katrin Raitar, raamatupidaja Ilona Susi, projektijuht Agnes Aljas.

1. Teadusosakond (21): teaduspersonal – teadurid Indrek Jääts, Svetlana Karm, Karin Konksi ja Pille Runnel, teadur-kuraatorid Anu Järs, Liisi Jääts, Reet Piiri, Kristel Rattus, Vaike Reemann, Ellen Värvi ja Piret Õunapuu, toimetus – teadussekretär Toivo Sikka, toimetajad Tuuli Kaalep ja Ivi Tammaru, infotehnoloogia spetsialist Fred Ansip, fotolabor – fotolabori juhataja Arp Karm, fotograafid Arp Karm, Anu Ansu ja Aivar Jakobson, fotokonservaator Jüri Karm, filmi- ja videostudio - filmi- ja videotehnik Maido Selgmäe.

2. Kogude osakond (30): esemekogud – vanemkoguhoidja Eevi Astel, koguhoidjad Kristi Grünberg, Ülle Jäe, Kaie Kukk, Maire Kuningas ja Maris Rosenthal, konserveerimislabor – konserveerimislabori juhataja Ülle Vahar, konservaatorid Maie Alumaa, Laili Kuusma, Rein Olli, Enno Rennit, Roland Suits, Indrek Tirrul, Arvi Tragel ja Inge Tuvike, tehnik Tatjana Enok, säilitussektor – vanemsäilitaja Eve Kasearu, säilitajad Liina Jürgenson, Viive Kala, Sirje Laar ja Malle Oras, kogude koristajad Helmi Kargu ja Vaike Kiis, arhiiv ja raamatukogu – paarhivaar Tiina Tael, arhivaarid Kairi Kaelep ja Vaike Kajak, tehnikud Kristiina Sulbi ja Ange Vosman, raamatukoguhoidja Maris Jaagosild, bibliograaf Piret Jõgisuu.

3. Näituste ja avalike suhete osakond (20): avalike suhete sekretär Kristina Leer, näituste korraldaja Vahur Puik, ürituste organisator-lavastaja Terje Puistaja, giid-metoodik Virve Tuubel, giid-muuseumipedagoogid Diana Grahina, Kaspar Jassa, Marge Luude ja Jaanus Sillavere, kunstnik-kujundaja Jane Liiv, majanduspersonal – näitusemaja majandusjuht Lembit Timmusk, klienditeenindaja Silja Toode, piletimüüja-müügileiti juht Mare Parts, valveoperaatorid Tiit Arumägi, Olev Pert, Jüri Reemann ja Lauri Tamm, koristajad Merike Meiel, Ellen Kiissel ja Liia Kiissel, kojamees Hando Tamm.

4. Majandusosakond (15): autojuht-mehaanik Endi Huik, tislid Ilmar Peil, päevased valvurid Aili Tamm ja Milvi Küttnur, öövalvurid Tambet Kaelep, Tiit Laigo ja Veera Sidorov, kojamehed Liina Lepik ja Eda Pabstel, koristajad Ene Leon, Anne Nurme, Ilona Runnel ja Maie Siilivask, mehaanik Märt Toom ja heakorratöeline Riho Polli.